

Edward Breza

Współczesne polskie imiona kontynuujące
staropolskie dwuczłonowe imiona osobowe
(ciąg alfabetyczny N – Ź). Część I (N – S) ▼

Wśród staropolskich imion W. Taszycki, jak powszechnie wiadomo, wyróżnił 4 grupy: 1) imiona jednoczłonowe, które z dzisiejszego punktu widzenia są przezwiskami; 2) imiona dwuczłonowe; 3) imiona zdrobnione i spieszczone, czyli skrócone (tzw. hipokorystyki), pochodne od wspomnianych imion dwuczłonowych i 4) imiona imiesłowowe¹. Imiona dwuczłonowe nawiązywały do praindoeuropejskich i semickich imion-zdań (Niemcy mówią *Satznamen*), wyrażających życzenia rodziców bądź opiekunów wobec nowo narodzonych dzieci. Były to imiona życzenia. Los imion prasłowiańskich w dziejach polszczyzny był różny. Po przyjęciu chrześcijaństwa Kościół Rzymskokatolicki zawsze zalecał nadawać noworodkom imiona kalendarzowe, tj. takie, które nosili święci i (od połowy XVIII w. wyróżnieni) błogosławieni. I najnowszy *Codex iuris canonici* (*Kodeks prawa kanonicznego*) w kanonie 855 stanowi:

Curent parentes, patrini et parochus ne imponatur nomen a sensu christiano alienum 'Niech dbają rodzice, chrzestni i proboszcz, by [na chrzcie] nie nadawano imion niezgodnych z duchem chrześcijańskim'.

Nadawane więc były słowiańskie imiona kalendarzowe, jak: *Wojciech*, *Stanisław*, *Czesław*, *Bronisława*, *Kazimierz*, *Bogumił*, *Bolesław* (czci religijnej doznawał prawdopodobnie król Bolesław Chrobry w katedrze gnieźnieńskiej i poznańskiej); nadto nadawane były słowiańskie imiona teoforyczne, tj. zawierające słowiańską i chrześcijańską nazwę *Bóg*. W niepamięć poszły albo do roli nazwisk przeszły staropolskie imiona imiesłowowe typu

¹ W. Taszycki, *Najdawniejsze polskie imiona osobowe*, Kraków 1925; przedruk: W. Taszycki, *Rozprawy i studia polonistyczne*, t. I: *Onomastyka*, Wrocław 1958, s. 32-148 [dalej RiSP I].

Chwalim, Myślim, Kochan, Miłowan, Poznan, Zdan (kontynuowane są jedynie *Bojan* : dawne *bojać*, por. 12 mężczyzn w SIW; *Rad(o)wan*, por. w SIW 2 mężczyzn noszących imię *Radowan* i 3 *Radwan*; *Stojan* : dawne *stojąć*, por. 24 mężczyzn w SIW). Wiele dawnych imion zdrobniałych usamodzielniało się, stało się imionami oficjalnymi, jak w tym opracowaniu i spoza opracowania: *Bogna, Borek, Bogusz, Dobrochna, Drogosz Gniewko, Grodzisz, Gościsz, Gromisz, Grzymisz, Kazik, Krzemko, Lubosz, Lubosza, Lubna, Ludka, Ludzisz, Lutka, Męcisz, Miłosz, Miłosza, Morzysz, Mścisz, Radek, Radosz, Sędzisz, Skarbisz, Sławek, Sławoj, Sławosz, Sobina, Świętochna*; większa ich część stała się nazwiskami, jak np.: *Godzisz, Grzymek, Imisz, Krzesik, Myślisz, Niegosz, Niegost, Nink, Ostrosz, Przemus, Racisz, Rodosz, Rosz, Sobiesz, Sobek, Sobisz, Stosz, Stanik, Stanisz*; wiele występuje i w roli imienia, zwłaszcza zdrobniałego, i nazwiska. Epoka romantyzmu, doceniająca wartość kultury ludowej i zwracająca się do wczesnych dziejów narodu, nawiązywała do imion staropolskich, nastąpiło wówczas ich odrodzenie i reinterpretacja², a w związku z tym i przekształcanie, jak *Więcesław* wskutek nawiązania do wyrazów *wieniec, wieńczyć* przeradza się w *Więcysława*; *Wiesława* przez adideację do królowej rzek polskich staje się *Wisławą*. Powstają także imiona nowe złożone z dwóch członów, jak np.: *Chlebostaw* (por. w SIW³ *Chlebostaw* u 1 mężczyzny i *Chlebostawa* u 1 kobiety w woj. poznańskim), *Rolirad, Rolisław* (por. 9 mężczyzn o tym imieniu i 1 kobietę *Rolirada* z woj. warszawskiego w SIW) przez swoiste rozumowanie szlachty polskiej:

skoro jesteśmy narodem rolniczym, to nieprawdopodobne, by u nas nie było imion nawiązujących do roli i chleba.

Zamieszczają je tzw. kalendarze słowiańskie⁴, które imieniny wyznaczają na dowolne dni, dlatego inaczej podaje dzień imienin np. Knap, inaczej KNI i inaczej Kupis.

Wiele imion staropolskich zasługuje niewątpliwie na przypomnienie i wcielenie w życie. W każdym opracowaniu imion znajdują one poczesne miejsce, J. Bubak (KNI 11) np. zaznacza, że spośród 600 udokumentowanych imion słowiańskich ujął 340, wprowadził je także do *Wykazu* jako propozycję dla rodziców i opiekunów szukających imion dla nowo narodzonych dzieci. Posługując się zatem SIW, wynotowuję te spośród staropolskich imion dwuczłonowych, które notowane były w staropolszczyźnie (w SSNO i doskonałym

² Termin W. P. Cienkowskiego, *Teoria etymologii ludowej*, Warszawa 1972.

³ Wyjaśnienie skrótów zob. na końcu artykułu.

⁴ Por. W. Taszycki, *O tzw. kalendarzach imion słowiańskich* (RiSP I 125-128).

opracowaniu Mal), objaśniam je, podaję dni imienin i często oceniam ich współczesną regularność i przydatność. Ponieważ materiał jest bogaty, wypadnie go przedstawić w kilku miejscach⁵; tu ograniczę się do ciągu alfabetycznego N – Ż, a więc końcowej części alfabetu⁶. Kilka spostrzeżeń poczynię na końcu artykułu. Uwzględniam także genetyczne zdrobnienia od opracowanych imion, jeśli dziś funkcjonują jako samodzielne imiona.

Naczęstaw

SIW podaje imię *Naczęstaw* u 1 mężczyzny w woj. łódzkim. SSNO IV 3 utrwala imiona: *Naczęstaw* od r. 1260 na Śląsku, z r. 1409 z Wielkopolski, z r. 1396 z Małopolski, z r. 1457 z kresów południowo-wschodnich; *Nac(s)law* od r. 1399 z Wielkopolski, z r. 1228 na Śląsku; *Naczęstawa* od r. 1400 w Wielkopolsce. Notowane też były *Naczęmir*, *Naczęrad*, *Naczęwuj* oraz forma zdrobniła *Naczęsz* (SSNO IV 2-3), por. Mal 77-78.

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe: w członie I występuje dawny czasownik *naczać* ‘zacząć, rozpocząć’, w II rzeczowniki *mir* ‘pokój’, *stawa* i *wuj* oraz przymiotnik *rad*. Kupis 201 omówił imiona: *Naczęmir* z propozycją imienin 20 XI, *Naczęrad* – 4 V, *Naczęstaw* – pewnie 11 IX, *Naczęwoj* – propozycja 16 III, *Naczęwuj* – propozycja 9 IV i *Nastlaw* – pewnie 11 IX (jak *Naczęstaw*, od którego pochodzi jako imię skrócone), inne wyzyskiwane przeze mnie opracowania popularne nie uwzględniają; można przyjąć w postaci historycznej *Naczęstaw*.

Nadbor

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Nadbor* w woj. wrocławskim. SSNO IV 4-5 dokumentuje im. *Nadbor* z r. 1393 z Mazowsza, z r. 1408 z Wielkopolski i innych dzielnic kraju; pochodne *Nadborek* od r. 1391 w Wielkopolsce, też *Nadmir* od r. 1425 z Mazowsza, z r. 1471 w Wielkopolsce, por. Mal 99.

Jest to staropolskie imię o strukturze *indeclinabile* + *nomen* (o czym szerzej w haśle *Namir*), a więc przedrostek *nad-* z II członem w postaci rdzenia *bor*, pochodnego od prasł. czasownika *boriti* ‘walczyć, toczyć bój’ i rzeczownika *mir* ‘spokój’. Imiona omówił Kupis 202, podając imieniny *Nadborna* 28 II i *Nadmira* 7 III.

⁵ Ciąg alfabetyczny A – D przedstawiłem na Konferencji w Ostrołęce w listopadzie 2006 r., poświęconej językowi mówionemu miast; ciąg E – K na Konferencji w Gdańsku w listopadzie tegoż roku dla uczczenia pamięci prof. B. Krei, ciąg L – M we Wrocławiu dla uczczenia setnej rocznicy urodzin prof. S. Rosponda; druk w materiałach konferencyjnych.

⁶ Dokończenie tego artykułu (ciąg alfabetyczny Ś – Ż) ukaże się w następnym tomie niniejszego czasopisma (przyp. red. – A. S. D.).

SNWPU podaje nazwisko *Nadborski* u 59 osób: 25 w woj. łomżyńskim, 11 suwalskim, 9 katowickim, 8 poznańskim.

Namir, Nawoj, Nawoja, Nawojka

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Namir* w woj. lubelskim; 3 *Nawój*: 2 w woj. poznańskim, 1 gdańskim; 9 kobiet o imieniu *Nawoja*, 22 *Nawojka*. SSNO IV 12 dokumentuje imię *Namir* od r. 1387 z Łęczyckiego, z r. 1399 z Wielkopolski, z r. 1344 z Warmii, z r. 1355 z Pomorza Zachodniego, z r. 1422 z Prus; *Nawoj* od r. 1369 w Krakowie, od r. 1424 na Mazowszu, od r. 1460 na kresach południowo-wschodnich, od r. 1393 w Łęczyckiem, od r. 1413 w Wielkopolsce; formę żeńską *Nawoja* od r. 1414 w Wielkopolsce; *Nawojka*, żonę kasztelana sieradzkiego od r. 1441 w Małopolsce, w r. 1485 żonę wojewody poznańskiego; także formy zdrobniałe: *Nawojek* lub *Nawojko* z r. 1366 z kresów południowo-wschodnich, z r. 1393 z Łęczyckiego i z r. 1378 z Małopolski.

Są to imiona staropolskie mieszczące się w modelu słowotwórczym, określanym przez onomastów *indeclinabile + nomen* 'forma nieodmienna z imieniem, tj. wyrazem odmienianym przez przypadki', w tym wypadku mamy formę zrostową z przyimka i rzeczownika *mir* 'pokój' lub *woj*; formy żeńskie powstały przez konwersję rodzajową (*Nawoja*) i feminatywny przyrostek *-ka*, por. *Namysław*; M. Malec (Mal I 99) podała nadto (za SSNO i n. miejscowości *Naborowo*, pow. płoński): *Nabor*, *Nadziej*, *Nagor*, *Nagrod*, *Nasił*, *Nasław*, *Nawoj*, *Nawuj*, *Nażyr*. J. Bubak (KNI 239-240) omówił imiona: *Nasław* z imieninami 6 VIII, *Nawoj* – 11 III i 12 V, *Nawojka* – 12 V (w *Wykazie* zamieścił imiona: *Nasław* i *Nawojka*, znalazły się przeto także w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 123). Kupis 202-205 omówił imiona: *Nadziej* z propozycją imienin 29 X, *Nagrod* – 5 XI, *Nagor* – 15 XI, *Namir* – 18 IX, *Nasił* – z propozycją imienin 24 VII; *Nawoj* – 7 I, *Nawojka* – 7 I, *Nawuj* – 3 II, *Nażyr* – 29 IV.

SNWPU notuje nazwisko *Namirski* u 40 osób: 8 w woj. warszawskim, 9 krakowskim, 6 bielskim, 5 olsztyńskim, po 4 kieleckim i skierniewickim oraz 155 *Namirowski* u 155 osób: 56 w woj. sieradzkim, 18 szczecińskim, 12 ciechanowskim, po 11 gdańskim i jeleniogórskim, *Namer* 0 (SNW nie notuje), 2 *Namert* w woj. elbląskim, *Namerta* 0 (w SNW w Malborku 1 mężczyzna i 1 kobieta noszą nazwisko *Namert*, a *Namerta* 77 w woj. zielonogórskim); 30 *Nawoj*: 14 w woj. legnickim, 4 zamojskim, 3 gdańskim; 645 *Nawój*: 134 w woj. tarnowskim, 79 rzeszowskim, 70 zamojskim, 60 jeleniogórskim, 37 katowickim, 34 wrocławskim; formy pochodne pomijam, dodam tylko, że *Nawoj* było przydomkiem szlacheckim *Wysockich z Wysokiej* pod Brusami w pow. chojnickim, przekształconym potem w *Nawoj*s i wtórnie

Nawóz (Przyd 160). Nawojka, pamiętamy, była pierwszą kobietą, która – według tradycji – w przebraniu męskim studiowała na Wszechnicy Krakowskiej; znany także szacowny staropolski (z końca XV w.) *Modlitewnik Nawojki*, którego rękopis zaginął (szerzej zob. W. Wydra i W. R. Rzepka, *Chrestomatia staropolska*, Wrocław 1984, s. 37).

Namysław

SIW podaje 4 mężczyzn noszących imię *Namysław*: po 1 w woj. białostockim, krakowskim, rzeszowskim i zielonogórskim. Mał 99 odtwarza imię *Namysł* na podstawie n. miasta powiatowego *Namysłów* w woj. opolskim, notowanego od r. 1203 w formie zlatynizowanej *Namslauia* i objaśnionego przez S. Rosponda (SEMiG 242) jako n. dzierżawcza od im. *Namysław* z suf. *-jǫ* (nie wyklucza też podstawy w postaci im. *Namysł*). Imię *Namysł* reprezentuje model słowotwórczy *indeclinabile* + *nomen* (zob. *Namir*); *Namysław*, notowany w r. 1403 w Małopolsce (SSNO IV 13) utworzony z wtórnym członem *-sław* analogicznie do *Przemysław* od *Przemysł*. SNWPU podaje 682 osoby o nazwisku *Namysł*: 327 w woj. kaliskim, 91 poznańskim, 49 wrocławskim; 23 *Namysław*: 19 w woj. piotrkowskim, 3 katowickim, 1 piotrkowskim; 1 *Namysławski* w woj. lubelskim. Por. też nazwiska: *Namysł*, *Namysłów*, *Namysłowski*.

Niecisław i podobne

SIW podaje 3 mężczyzn o imieniu *Niecisław*: po 1 w woj. bydgoskim, gdańskim i warszawskim. SSNO nie poświadcza, SI nie notuje. Imię *Niecisław* podaje W. Taszycki z *Kalendarza imion słowiańskich*, nosił je jako II wybitny językoznawca Jan Niecisław Baudouin de Courtenay (1845-1929), jego skrótem jest n. os. *Niechta*, notowana z r. 1407 przez ks. S. Kozierowskiego, a strukturą patronimiczną, utworzoną za pomocą przyrostka *-ic* jest nazwisko głównego bohatera *Nocy i dni* M. Dąbrowskiej Bogumiła Niehcica (zob. Szew 183, przyp. 11).

Niecisław jest imieniem dwuczłonowym z I członem *niecić* ‘zapalać, wzniecać, wzbudzać’ i II rzeczownikowym *sława*. Imię dało początek nazwie wsi *Niecisławice*, gm. Tuczępy, woj. kieleckie (WU II 525). J. Bubak (KNI 241) wyznacza mu imieniny 15 VII (Kupis 206 1 I), zamieszcza je w *Wykazie* (znalazło się więc w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 124).

SNWPU notuje nazwiska *Nieclaw* u 1 osoby w woj. warszawskim; *Nieclaw* u 5 w tymże woj. i *Nieclawski* u 14: 13 w woj. olsztyńskim, 1 legnickim, możliwe od n. wsi *Nieclawice* (możliwe także od n. wsi *Nieci(e)sławice*, dawniej *Naczęslawice*, notowanej od r. 1423 KK 244).

Niegosław, Niegoslawa

SIW podaje 1 mężczyznę noszącego imię *Niegosław* w woj. bydgoskim i 1 kobietę o imieniu *Niegoslawa* w woj. gdańskim. SSNO IV 41 poświadcza imiona: *Niegosław* od r. 1224; od r. 1212 w Małopolsce; *Niergoslawa* z r. 1424 z Mazowsza; *Niegosz* z r. 1426 z Mazowsza; *Niegowej* z r. 1432 i inne; M. Malec (Mal I 100) odtwarza nadto imię *Niegowiad* na podstawie n. wsi *Niegowiedz*, dziś *Niegowić* (to pierwsze miejsce pracy duszpasterskiej ks. Karola Wojtyły, gdzie parafianie postawili ówczesnemu wikariuszowi pomnik).

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe z I członem rzeczownikowym *něga* 'rozkosz' w scs i II również rzeczownikowym *slawa* i *woj* oraz *wiad* od czasownika *wiedzieć*. J. Bubak (KNI 241) podał imieniny *Niegoslawa* 8 VIII i *Niegoslawy* 2 VII, zamieścił je w *Wykazie* (znalazły się zatem w opracowaniu W. Kupiszewskiego, zob. Kupisz 124); Kupisz 207 podał nadto imię *Niegomir* z imieninami 17 II, *Niegoslawa* 6 VIII, *Niegoslawy* 1 VII, *Niegowoja* proponuje 13 VI. Warto by zarekomendować imię *Niegosz*, analogiczne do *Dobrosz*, *Miłosz*, *Sławosz* i innych.

Od im. *Niegosław* niewątpliwie pochodzą nazwiska: *Niegos* 39, *Niegosz* 42, *Niegot* 80, *Niegowski* 839, może i inne.

Niemir, Niemira

SIW podaje 3 mężczyzn o imieniu *Niemir*: 2 w woj. warszawskim, 1 zielonogórskim; 12 kobiet *Niemira*; 1 *Nimira* w woj. białostockim. SSNO IV 47-48 dokumentuje imię *Niemir* od r. 1136 z Wielkopolski; od r. 1402 z Mazowsza, od r. 1412 z Małopolski, z r. 1275 z Pomorza Gdańskiego; *Niemier* z r. 1410 z kresów północno-wschodnich, z r. 1467 z kresów południowo-wschodnich, z r. 1302 z Wielkopolski i inne formy.

Są to staropolskie imiona, zawierające w I członie przeczenie *nie*; w członie II rzeczownik *mir* 'pokój'. Forma *Niemier* ujawnia rozwój staropolskiej grupy *-ir* w *-er*. Imię *Niemir* opracował J. Bubak (KNI 241) z imieninami 14 II, zamieścił je w *Wykazie* (znalazło się więc w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 124). Szczególnie dużo imion z negacją *nie* zamieścił w swoim opracowaniu Kupisz 207-210: *Niegrod* z członem *grod* 'gród' i propozycją imienin 12 X; *Niemoj* – 29 VII; *Nierad* – 14 IX; *Niesiodł* – 5 III; zwłaszcza od zaprzeczonej czynności: *Niemsta* : *nie mścić* (się) – 9 VI; *Nieprzeba* : *nie przebyć* – 7 IX; *Niesąd* : *nie sądzić* – 30 VI; *Niesiodł* : *(o)siedlić* (się) – 5 III; *Niestoj* : *nie stać* – 7 X; *Niesuł* : białor. *sulić* 'obietnicować, przyrzekać' – 24 II; *Nierząd* : *nie rządzić* – 29 XI; *Niewiad* : *nie wiedzieć* – 18 X; *Niewztrop* : *nie tropić* – 28 XI; *Niezamysł* : *nie zamyślić* (się) – 4 III (odnotowane także przez KNI 241 i zamieszczone w *Wykazie* oraz ujęte przez

W. Kupiszewskiego, Kupisz 124); *Niedamir* : *nie dać miru* ‘spokoju’ – 16 XI; *Niedabył* : *nie dać bycia* – 16 IV; *Nieznamir* : *nie (za)znać miru* ‘spokoju’; *Nieznawuj* : *nie znać wuj(k)a* – 29 VIII. Imiona *Niemir* i *Niemira* każe obchodzić 17 IX. Imiona te były notowane w staropolszczyźnie (SSNO, por. też Mal 100), zapisów tych jednak przytaczać nie będę, bo SIW takich imion nie notuje. Potem w kulturze polskiej pojawiały się struktury analogiczne, jak np. notowane w SIW imię *Niestław* u 1 mężczyzny w woj. katowickim z II rzeczownikowym członem *stawa*.

SNWPU podaje 132 osoby o nazwisku *Niemir*: 90 w woj. poznańskim, 9 szczecińskim, 8 śląskim, 7 katowickim, 6 łódzkim; 747 *Niemira*: 156 w woj. warszawskim, 141 łomżyńskim, 62 zamojskim, 40 ostrołęckim, 25 elbląskim; 492 *Niemier*: 361 w woj. poznańskim, 28 wrocławskim i wiele innych.

Ninomysław i podobne

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Ninomysław* w woj. katowickim i 1 kobietę noszącą imię *Ninysława* w woj. kaliskim. SSNO IV 66 – 68 dokumentuje imiona: *Ninogniew* od r. 1376 w Małopolsce, od 1393 w Łęczyckim, od 1403 w Wielkopolsce, od r. 1436 na Mazowszu; *Ninomysł* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*); *Ninosz* od r. 1304 z Wielkopolski i inne formy pochodne i zdrobniałe, oparte na rdzeniu *nino*. M. Malec (Mal I 101) odtwarza na podstawie n. dziś nieistniejącej wsi *Ninostawice* w pow. sieradzkim imię *Ninostław*, na podstawie n. wsi *Ninowłódz*, potem i dziś gminnej wsi *Inowłódz* w woj. piotrkowskim, notowanej od r. 1145 *Inowłódz* (E. Borysiak od im. **Junowłód* lub **Inowłód*, NMP III 531) imię *Ninowłód*.

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje zdaniem badaczy (zob. Mal I.c.) prasł. przymiotnik *ninъ* ‘nowy, młody’, w II (kolejno) rzeczowniki *gniew* i *stawa* oraz czasowniki *myśleć*, dawniej *myślić*, i *włodać*. Imię *Ninomysław* jest albo postacią wtórną, powstałą analogicznie jak *Przemysław* od *Przemysł*, albo przejętą z jęz. czeskiego (według Svob 82 *Ninomyslav* notowany w jęz. cz., sch. i błg.). Forma *Ninysława* nie do zaakceptowania, możliwa *Ninostawa*. Warto zalecić imię *Ninosz*, analogiczne do *Dobrosz*, *Miłosz*, *Stawosz* i innych. Co innego im. żeńskie *Nina*, pochodne od imion pełnych *Antonina* lub *Janina* bądź też homonimiczne *Nina*, dotąd zadowalająco nieobjaśnione (KIS IV 402-403, KNI 242). Kupis 210-211 uwzględnił imiona *Ninogniew* z imieninami 14 VI i *Ninomysł* – 7 XII.

SNWPU podaje 3 osoby o nazwisku *Nink* w woj. elbląskim; 11 *Ninke*: 6 w woj. poznańskim, 4 łódzkim, 1 skierniewickim; 8 *Ninko*: po 4 w woj. elbląskim i olsztyńskim; 1 *Nino* w woj. warszawskim oraz wiele form pochodnych.

Ostromir i podobne

SIW podaje 2 mężczyzn o imieniu *Ostromir*: po 1 w woj. bielskim i opolskim. SSNO IV 152-154 dokumentuje imiona: *Ostrobod* od r. 1389 z Małopolski, z r. 1159 z Pomorza Zachodniego, *Ostrognew* z r. ok. 1439 ze Śląska, *Ostrowod* z r. 1271 ze Śląska, *Ostrosz* od r. 1388 z Wielkopolski, *Hostrosz* od r. 1485 z Kujaw i inne. W jęz. czeskim występował nadto *Ostrolov* i *Ostromir*, por. Mal 101.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje przymiotnik *ostrzy*, w II rzeczowniki *gniew*, *mir* 'pokój' i rdzenie odczasownikowe *bod* od *bóść* i *wod* od *wodzić*. Ze współczesnych opracowań imiona te (z wyjątkiem *Ostromira*) ujął Kupis 216 z proponowanymi imieniami *Ostroboda* 22 VI, *Ostrognewa* 8 X, *Ostrowoda* 2 V. Imię *Ostromir* albo jest późnym neologizmem polskim, albo przejęte zostało od Czechów. Godne poparcia byłoby imię *Ostrosz*, analogiczne do używanych *Dobrosz*, *Miłosz*, *Sławosz* i innych.

SNWPU podaje 38 osób o nazwisku *Ostrosz*: 23 w woj. łódzkim, 8 wrocławskim; 8 *Ostrosz*: 5 w woj. wrocławskim, 3 piotrkowskim; 4 *Ostroś*: po 2 w woj. częstochowskim i wrocławskim.

Przeclaw, *Przesław*, *Przeclawa* i podobne

SIW notuje 2 mężczyzn o imieniu *Przeclaw*: po 1 w woj. łódzkim i rzeszowskim; 10 *Przesław*; 1 *Przedbor* w woj. poznańskim; 1 kobietę noszącą imię *Przeclawa* w woj. konińskim; 5 *Przesława*. SI nie podaje.

Jest to słowiańskie, staropolskie i staropomorskie imię z przedrostkiem *przed* i rzeczownikiem *slawa* (fachowy model określany jako *indeclinabile* 'nieodmienna część mowy' + *nomen* 'część mowy odmieniana przez przypadki'). Ze zderzenia spółgłoski *-d* z przyimka *przed* i *s-* rzeczownika *slawa* powstało *-c-*: *Przeclaw* (jak z pełnego imienia w wersji północnopolskiej *Redosław* 'Radosław' – po zaniku środkowego *-o-* – *Reclaw*); w tej zbitce *-ds-* mogło także zaniknąć końcowe *-d* przyimka i wtedy pojawiło się imię *Przesław* (fachowo mówiąc zaszedł tu tzw. węzeł morfologiczny). Taki sam model słowotwórczy reprezentuje imię *Przedbor* z II członem *-bor*, pochodnym od czasownika prasłowiańskiego *boriti* 'walczyć'. W staropolszczyźnie imion z przedrostkiem *przed* było dużo; w studium M. Malec (Mal I 104-105) – oprócz dokumentowanych dziś – znajdziemy także obecnie niewystępujące: *Przedmir*, *Przedpelk*, *Przedwoj*, *Przedwuj*, dokumentowane od XII w. (*Przedwoj*), XIII w. (*Przedmir*, *Przedpelk*), XV w. (*Przedwuj*).

W SSNO IV 362-363 notowany *Przedstaw* od r. 1153, od r. 1189 z Małopolski, 1395 Wielkopolski, r. 1424 Mazowska, r. 1494 kresów południowo-

-wschodnich; niektóre z tych zapisów można czytać *Przeclaw* lub *Przeslaw*; jest także wiele form pochodnych. Imię *Przedbor* notowane od r. 1224 z Małopolski, od r. 1391 z Wielkopolski, od r. 1412 z Mazowsza, od r. 1497 z kresów południowo-wschodnich, od 1340 ze Śląska i wiele form pochodnych. Imię *Przeclaw* omówili: KIS IV 726-727 z imieninami 7 IV, *Przeclawy* 21 V, tak też Kupis 227 (KIS l.c. również także *Przedpełk* z imieninami 10 X, tak też KNI 259); KNI 258 podaje imieniny *Przeclawa* 7 IV, *Przeclawy* 16 II i 21 V; Kupis (l.c.) włączył do swego opracowania także imiona *Przedbor* i *Przedbór* [to niepotrzebnie] z imieninami 27 IX, *Przedmir*, proponując imieniny 28 IX, *Przedpełk* – imieniny 9 X, *Przedwoj* z propozycją imienin 9 I i *Przedwuj*, proponując imieniny 9 IX. KNI (l.c.) podaje imieniny *Przepelka* 10 X; do *Wykazu* weszły tylko z omawianych *Przeclaw* i *Przeclawa*, je też omówił Kupisz 132. Por. też *Przeslaw*.

*Przebor, Przebysław, Przebysława, Przemysł, Przemysła,
Przemysław, Przemysława, Przesław, Przesława, Przemek,
Przemko, Przemyk* i podobne

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Przebor* w woj. krakowskim; 3 *Przebysław*: po 1 w woj. gdańskim, opolskim i poznańskim; 6 *Przemysł*: 2 w woj. krakowskim, po 1 nowosądeckim, olsztyńskim poznańskim i piotrkowskim; 131837 *Przemysław*; 10 *Przesław*; 7 *Przemek*; 1 *Przemeusz* w woj. tarnowskim; 18 *Przemko*: 4 *Przemyk*: po 1 w woj. łódzkim, olsztyńskim, ślupskim i wrocławskim; 2 kobiety noszące imię *Przebysława*: po 1 w woj. katowickim i toruńskim; 4 *Przemysła*: po 1 w woj. opolskim, poznańskim, radomskim i wrocławskim; 149 *Przemysława*; 5 *Przesława*. SSNO IV 355 dokumentuje imiona: *Przebąd* z r. 1494 z Wielkopolski; *Przebor* od XII w. ze Śląska, z r. 1391 z Łęczyckiego; *Przebosz* z r. 1425 ze Śląska; *Przechna* od r. 1388 z Krakowskiego, od r. 1400 z Wielkopolski, od r. 1442 z kresów południowo-wschodnich; *Przemek* lub *Przemko* od r. 1414 z Małopolski; od r. 1440 ze Śląska, od r. 1456 z Wielkiej Marchii, od r. 1384 z kresów południowo-wschodnich, z r. 1487 ze Śląska, z r. 1312 z Pomorza Zachodniego, z r. 1376 z Łęczyckiego; *Przemęt* (Mal I 103 czyta *Przemąt*) z r. 1372 z Wielkopolski; *Przemiał* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1374 z Łęczyckiego, od r. 1412 z Wielkopolski i *Przemiel* z r. 1393 z Łęczyckiego; *Przemir* z r. 1427 z Mazowsza; *Przemysł* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; od r. 1291 o księciu *Przemysł*(awie), od r. 1432 z Mazowsza; *Przemysław* od r. 1220, od r. 1223 z Pomorza Gdańskiego, od r. 1243 z Wielkopolski, od r. 1472 z Wielkiej Marchii; *Przesław* od r. 1327 z Pomorza Zachodniego, od r. 1404 z Wielkopolski, z lat 1470-1480 z Mało-

polSKI (od J. Długosza); *Przesława* od r. 1399 z Wielkopolski, por. Mał 103-104, która na podstawie nazw wsi *Przeradowo* w pow. mąkowskim i mławskim odtwarza imię *Przerad*; nadto na podstawie n. m. *Przestań* w pow. krakowskim imię *Przestań*.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona z przedrostkiem *prze-* i rzeczownikami *mir* oraz *sława*, przymiotnikami *mił* i *rad* oraz członami powstałymi od czasowników w wyniku tzw. derywacji wstecznej: *bąd* : *być*; *bor* : prasł. *boriti* 'walczyć, toczyć bój'; *mąć* : *mącić*; *mysł* : *myśleć*; *stan* : *stanąć*. Por. hasło *Przebor*. Godne poparcia imiona: *Przebosz*, utworzone jak *Dobrosz*, *Miłosz*, *Sławosz* i *Przechna*, utworzone na wzór *Dobrochna*, *Przybychna*. Por. hasło *Przemil*.

SNWPU notuje 4 osoby o nazwisku *Przemysław*; 33 *Przemysławski*; 13 *Przemysławak*; 260 *Przemysk*; 3 *Przemus* w woj. katowickim; może i inne tu należą; 1 *Przebus* w woj. opolskim; *Przebór* 0 (SNW nie notuje).

Przedbor, Przeclaw, Przeclawa i podobne

SIW podaje 1 mężczyznę noszącego imię *Przedbor* z woj. poznańskiego; 2 *Przeclaw*: po 1 w woj. łódzkim i rzeszowskim; 1 kobietę noszącą imię *Przeclawa* w woj. konińskim. SSNO IV 359 dokumentuje imię *Przedbor* od r. 1224 z Małopolski, od r. 1391 z Łęczyckiego, od r. 1395 z Wielkopolski, od r. 1412 z Mazowsza, od r. 1497 z kresów południowo-wschodnich, od r. 1340 ze Śląska; *Przedstaw* lub *Przec(s)ław* od r. 1220, od 1391 z Wielkopolski, od 1399 z Małopolski, od 1424 z Mazowsza, od 1494 z kresów południowo-wschodnich; *Przedslawa* lub *Przec(s)ława* od 1330, z Małopolski, od 1390 z Łęczyckiego; liczne są formy pochodne, nadto z niewystępujących dzisiaj, a wykazanych przez M I 104-105 wymienić można: *Przedmir*, *Przedpełk*, *Przedwoj* i *Przedwuj*.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona, złożone z przedrostka *przed* i rzeczowników *mir*, *pełk*, *sława*, *woj*, *wuj* oraz członu czasownikowego *bor*, pochodnego od prasł. *boriti* 'walczyć, prowadzić bój'. J. Bubak (KNI 259) opracował z nich tylko imię *Przedpełk* z imieninami 10 X, w *Wykazie* go jednak nie zamieścił (nie znalazło się przeto w opracowaniu W. Kupiszewskiego); Kupis 227-228 uwzględnił wszystkie, udokumentowane w staropolszczyźnie z imieninami: *Przedbor* – 27 IX, *Przedpełk* i *Przedpełk* 9 X, dla pozostałych proponuje, jak następuje: *Przedmir* – 28 IX, *Przedwoj* 9 I, *Przedwuj* – 9 IX.

SNWPU notuje 9 osób o nazwisku *Przedbora* w woj. piotrkowskim; *Przedborowska* 0; 113 *Przeborski*: 20 w woj. śląskim, 16 warszawskim, po 14 łódzkim i piotrkowskim; 19 *Przedpelski*: 5 w woj. kieleckim, 4 krakow-

skim; *Przedpełka* 0; 909 *Przedpełski*: 242 w woj. warszawskim, 185 płockim, 74 wrocławskim, 56 elbląskim, 46 toruńskim, 42 ciechanowskim; 1 *Przedwoj* w woj. wrocławskim; 233 *Przedwojski*: 109 w woj. poznańskim, 26 bydgoskim.

Przemil, Przemila

SIW podaje 3 osoby o imieniu *Przemil*: po 1 w woj. jeleniogórskim, tarnowskim i toruńskim; 2 kobiety noszące imię *Przemila*: po 1 w woj. katowickim i krakowskim. SSNO IV 369 dokumentuje imię *Przemil* od r. ok. 1265 wśród premonstratensów wrocławskich, od r. 1374 z Małopolski, od r. 1393 z ziemi łęczyckiej; w r. 1391 w ziemi łęczyckiej w formie *Przemiel* z rozwojem grupy *il* w *el*; formę marytonimiczną (po mężu) z tejże ziemi łęczyckiej *Przemilowa*; formę patronimiczną *Przemilowic* z lat 1306-1308.

Spośród współczesnych opracowań imię ujmuje tylko Kupis, wyznaczając imienniny na 7 XI (nie uwzględnił J. Bubak, ani w KNI, ani w *Wykazie*, zatem nie ujął także Kupiszewski, nie podają również Knap i Majtan). Kupis (l.c.) odnotował też *Przemąt* – imienniny proponuje 27 IV; *Przemir* – 4 VIII; Mal 103-104 notuje nadto *Przebąd* z r. 1494; *Przebor* z r. 1391; *Przerad* od r. 1502; *Przestan* z r. 1394. Wszystkie podane tu imiona (poza *Przemilem* i *Przemilą* dziś niekontynuowane) powstały od przymiotników, jak *Przemil*, *Przerad*, lub rzeczowników, jak *Przemir* w II członie, bądź mają w II członie formę powstałą od czasownika, jak *Przebąd*, *Przebor*, *Przemąt* (od *mącić*), *Przestan*; w I członie występuje każdorazowo przedrostek *prze-*. Por. hasło *Przebor*. SNWPU notuje nazwisko *Przemila* 0 (SNW nie notuje).

Przybysław, Bysław, Przybysława, Przybyrad, Przybigniew; *Przebysław* i podobne

SIW podaje 35 mężczyzn o imieniu *Przybysław*; 2 *Bysław*: po 1 w woj. gdańskim i olsztyńskim; 1 *Przybyrad* w woj. szczecińskim; 1 *Przybigniew* w woj. konińskim; 3 *Przebysław*: po 1 w woj. gdańskim, opolskim i poznańskim; formy żeńskie to: 4 *Przybysława*: po 1 w woj. bielskim, gdańskim, pilskim i poznańskim; 2 *Przebysława*: po 1 w woj. kaliskim i toruńskim.

Imię *Bysław* powstało z pominięcia nagłosu imienia (*Przy*)*bysław*, o czym szerzej pisałem w artykule *Imiona* w Księdze jubileuszowej prof. A. Cieślikowej, por.: *Dam* (< *Adam*), *Bina* (< *Sabina*).

SI 226 notuje imiona *Przybysław* i *Przybysława* z odpowiednikami łacińskimi *Pribislaus*, *Pribislava*; *Přibyslaw* występuje w jęz. górnołuż.; *Pribislaw* w niem.; *Pribislav* u Chorwatów i w słwn.; *Beriszló* w węg.; wariantywnie: *Přibyslav*, *Pribislav* w cz.; *Pribislav*, *Pribiš* w słow.; forma żeńska występuje jako *Přibyslava* w cz. i *Pribislava* w słow. SSNO IV 381-385 dokumentuje

z tych imion formy: *Przybygniew* od r. 1388 z Wielkopolski i z r. 1301 ze Śląska, też zdrobnienie *Przybygniewk* z r. 1279 z Wielkopolski; *Przybyrad* od r. 1204 ze Śląska; *Przybysław* od r. 1202 z Mazowsza, Wielkopolski, Małopolski i Śląska; formę żeńską *Przybysława* od r. 1219 z Mazowsza, od r. ok. 1265 spośród norbertanek wrocławskich, z r. 1286 z Wielkopolski; wiele form pochodnych, np. żeńskie imię *Przybychna* z r. ok. 1265 wśród premonstratensek wrocławskich; nadto imiona: *Przybycześć* (żeńskie), *Przybylut*, *Przybymir*, *Przybywoj*, *Przybywuj*, por. też Mal 72-73 niekontynuowane dziś w Polsce.

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe z I członem czasownikowym *przybyć*, z II (kolejno) rzeczownikowym *gniew*, *sława* i przymiotnikowym *rad* (niekontynuowane zawierają rzeczowniki *cześć*, *woj*, *wuj* i przymiotnik *lut(y)* 'groźny, srogi'); strukturalistycznie rozbija się te imiona na 3 składniki: przedrostek *przy-*, czasownik *-by-* i rzeczownik. Przedrostek *przy-* i *prze-* w staropolszczyźnie często wymieniały się i dlatego też imiona *Przebysław*, *Przebysława*. Do Wykazu trafiły: *Przybygniew*, *Przybymir*, *Przybyrad* i *Przybysław* z odpowiednikami żeńskimi: *Przybygniewa*, *Przybymira*, *Przybysława* i zdrobnieniem *Przybychna*. Odnotowali je zatem J. Bubak (KNI 259-260) z imieninami 22 X (*Przybychna*); 5 II (*Przybygniew* i *Przybygniewa*); 16 III (*Przybymir* i *Przybymira*); 27 I, 12 VI (*Przybyrad* bez formy żeńskiej); 27 I (*Przybysław*), 22 X (*Przybysława*) oraz Kupisz 133; Knap 144, 268 zamieściła tylko *Přibyslav* (imieniny 27 I) i *Přibyslava*, podobnie Majtan 81, dodając imię zdrobnione *Pribiš*. KIS IV 728 odnotował tylko (męskiego) *Przybysława*.

SNWPU podaje nazwisko *Przybysł* 0 (SNW nie notuje) i 1118 *Przybysławski*: 182 w woj. poznańskim, 123 katowickim; SEMot III 156 wiąże nazwisko *Przybysławski* z n. wsi *Przybysławice*, gm. Raszków, woj. kaliskie; *Przybysławice*, gm. Nowe Brzesko i gm. Zielonka, woj. krakowskie; *Przybysławice*, gm. Kozłów, woj. kieleckie.

Racibor, Racimierz, Racisława

SIW notuje 3 mężczyzn o imieniu *Racibor*: po 1 w woj. katowickim, szczecińskim i wrocławskim; 2 *Racimierz*: po 1 w woj. bielskim i łódzkim; 1 kobietę noszącą imię *Racisława* w woj. suwalskim. SSNO IV 411 utrwala imiona: *Racibor* od r. 1189 na Śląsku, z r. 1156 poświadczony zostaje książę *Racibor* z Pomorza Zachodniego i z r. 1183 z Pomorza Zachodniego: *Racibor*, syn Bogusława XII, od r. 1376 z Małopolski, od r. 1402 z Mazowsza, od r. 1434 z Wielkopolski; *Recibor* z r. 1405 z Mazowsza, z r. 1458 z Małopolski; *Racimiar* od r. 1234 z Pomorza Zachodniego; *Racimir* z r. 1193 ze Śląska, z r. 1229 z Pomorza Gdańskiego; *Racigniew* z r. 1411 z Prus; *Racisław*

z r. 1444 z Małopolski, z r. 1252 z Pomorza Zachodniego, z lat 1347-1352 z Kujaw; *Racisz* z r. 1204 ze Śląska; *Recisz* z r. 1434 i wiele form pochodnych, por. Mal 106.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje scs-owski czasownik *ratiti sę* ‘walczyć’ lub rzeczownik *ratb* ‘walka’; w II rzeczowniki *mir* ‘pokój’, który na Pomorzu Zachodnim pod wpływem staro-wysoko-niem. rdzenia *māri* ‘sławny’ przechodził w *miar*, i *stawa* oraz rdzeń *bor*, powstały od prasn. czasowniki *boriti* ‘walczyć’; *Racibor* więc było imieniem tautologicznym. J. Bubak (KNI 261) odnotował imiona: *Racibor* z imieninami 29 VIII; *Racimir* – 10 VII; *Racisław* oraz skrócone od *Racisław*, tj. *Raclaw* – 5 IX (możliwe także od *Radostaw*, zob.), w *Wykazie* zamieścił *Racimir*, *Racisław* i *Raclaw* oraz formę żeńską *Raclawa* (te imiona też znalazły się w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 133). Kupis 232 ujął imiona *Racibor* i *Racibora* z imieninami 29 VIII; *Racimir* – 19 I, *Racisław*, *Raclaw*, *Raclawa* – 2 VI. Godne zalecenia jest imię *Racisz*, powstałe podobnie jak *Gromisz*, *Grzymisz*, *Sulisz* i inne.

SNWPU podaje nazwiska: *Racibor* u 107 osób: 29 w woj. przemyskim, 10 suwalskim; 1 *Racibór* w woj. suwalskim; 41 *Racisz*: 11 w woj. krakowskim, 10 warszawskim; 119 *Raclaw*: 33 w woj. bydgoskim, 18 wrocławskim, 12 olsztyńskim.

Radek, Radogost, Radomierz, Radomił, Radomiła, Radomir, Radomira, Radomysł, Radostaw, Radostawa, Radost, Radosz, Radowit i podobne

SIW podaje 77 mężczyzn o imieniu *Radek*; 4 *Radeusz*: 2 w woj. katowickim, po 1 bydgoskim i piotrkowskim; 119 *Radomił*; 1 *Radimił* w woj. bydgoskim; 2 *Radomił*: po 1 w woj. nowosądeckim i opolskim; 3 *Radzimił*: po 1 w woj. bydgoskim, łódzkim i pilskim; 4 *Radomierz*: po 1 w woj. konińskim, leszczyńskim, łódzkim i poznańskim; 967 *Radomir*: 1 *Radimir* w woj. toruńskim (prawdopodobnie to Czech bądź Słowak); 29 *Radzimir*; 1 *Radzim* w woj. poznańskim; 9 *Radzym*; 2 *Radim*: po 1 w woj. gdańskim i katowickim; 2 *Radzimier*: po 1 w woj. pilskim i poznańskim; 28 *Radzimierz*; 5 *Radomysł*; 11 *Radosz*; 3 *Rados*: 2 w woj. ciechanowskim, 1 bydgoskim; 81 910 *Radostaw*; 11 *Radysław* (prawdopodobnie to Czesi lub Słowacy); 7 *Radisław*; 1 *Radziesław* w woj. chełmskim; 408 *Radzislaw*; 7 *Radost*; 3 *Radowid*: po 1 w woj. krakowskim, śląskim i warszawskim; 8 *Radowit*; 4 *Radziwoj*: 2 w woj. poznańskim, po 1 łódzkim i szczecińskim; 1 *Radziwój* w woj. łódzkim; 1 *Radun* w woj. warszawskim; 1 *Radus* w woj. gorzowskim; 5 *Radiusz*; 1 *Radak* w woj. warszawskim; 1 *Radko* w woj. katowickim (prawdopodobnie Serb bądź Chorwat); 1 *Rado* w woj. krakowskim (prawdopodobnie

Estończyk); 1 kobieta *Radysława* (prawdopodobnie Czeszka lub Słowaczka) w woj. białostockim; 18 *Radysława*; 1 *Radka* w woj. nowosądeckim; 71 *Radomila*; 1 *Radmila* w woj. toruńskim; 2 *Radomila*: po 1 w woj. płockim i warszawskim; 2 *Radochna*: po 1 w woj. wrocławskim i zielonogórskim; 9 *Radomira*; 2 *Radzimira*: po 1 w woj. katowickim i kaliskim; 1 *Radzimiera* w woj. leszczyńskim; 602 *Radostawa*; 142 *Radzislawa*; 1 *Radunia* w woj. kaliskim. *Radziwoj* i *Radziwój* są formami analogicznymi, niepoświadczonymi w SSNO. SI 228 podaje imiona *Radomir*, *Radomira* z odpowiednikami łacińskimi *Radomirus*, *Radomira*; *Radomir* występuje w jęz. błg., mac., ros., sch. i słwń; *Radomyr* w błr. i ukr.; *Rado* w est.; *Radomiros* w nowogr.; *Rădimir* w rum.; *Radomér* węg.; wariantywnie: *Radomir*, *Radimir* w cz. i słow.; forma żeńska notowana jest wariantywnie: *Radomira*, *Radimira* w cz. i słow.

Radostaw, *Radostawa* z odpowiednikami łacińskimi *Radoslaus*, *Radoslava*; *Radoslav* występuje w jęz. błg., fr., mac., ros., słwń. i ukr.; *Radoslau* w błr.; *Radoslavas* w lit.; *Radoslaos* w nowogr.; wariantywnie: *Radoslav*, *Radislav*, *Radslav*, *Radek* w cz.; *Radoslao*, *Radoslav* w hiszp.; *Radostaw*, *Radoš*, *Raduš* w dolnołuż.; *Rădăslăv*, *Rados* w rum.; *Radislav*, *Radoslav* w słow.; *Radiszło*, *Radoszláv* w węg.; forma żeńska notowana jako *Radostawa* w błr., błg., mac., nowogr., ros., sch., słwń i ukr.; *Radila* w rum.; wariantywnie: *Radostawa*, *Radislava*, *Radslava* w cz.; *Radostawa*, *Radislava* w słow.

Radzim (s.v. *Gaudenty* s. 109) występuje w jęz. błr.; *Radko* w błg.; *Radim* w ros.; *Radym* w ukr.; *Rados* w węg.; wariantywnie: *Radim*, *Radovan*, *Radan* w cz.; *Radim*, *Radovan* w słow.; forma żeńska *Rada* w rum.; wariantywnie: *Radovana*, *Radana* w cz. i słow. [moim zdaniem imiona te wiązać trzeba z postacią *Radowan*].

SSNO IV 417-426, VII 205 dokumentuje m. in. imiona: *Radek* albo *Radko* od r. 1224, z r. 1336 ze Śląska, od r. 1376 z Małopolski, od r. 1398 z Wielkopolski, od r. 1437 z kresów południowo-wschodnich; *Redek* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*); żeńskie *Radochna* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1387 z Wielkopolski; *Radociech* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*); *Radomił* od r. 1218 ze Śląska; *Radomir* od r. 1222 z Wielkopolski, z lat 1470-1480 z Małopolski (od J. Długosza); *Radmir* z r. ok. 1265 ze wspomnianego menologium norbertanów wrocławskich; *Radoń* od r. 1166, od r. 1204 ze Śląska, z r. 1477 z Małopolski, z r. 1298 z Wielkopolski; *Raduń* z r. 1471 z Warszawy; *Redoń* z lat 1470-1471 z Warszawy; *Radostaw* od r. 1179 z Pomorza Zachodniego, od r. 1204 ze Śląska, od r. 1223 z Pomorza Gdańskiego, od r. 1277 z Małopolski, od r. 1400 z Wielkopolski; *Radostawa* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Radostawa* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocław-

skich; *Radost* od r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), od r. 1155 ze Śląska, od r. 1382 z Małopolski; forma żeńska *Radosta* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Radosz* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), od r. 1155 ze Śląska, prawdopodobnie z r. 1065 z Mazowsza, od r. 1382 z Małopolski; *Redosz* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*); *Rado(w)uj* z r. 1222 ze Śląska, por. Mal 106-107, gdzie też odtworzone na podstawie n. m. *Radobądz*, dziś *Radoważ* – *Radobąd*; *Radogoszcz* w woj. łódzkim – *Radogost*; *Radomyśl* w pow. siedleckim – *Radomyśl*; *Radożyrcz* – *Radożyrcz*.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe z I członem *rad*, w II członie występują kolejno rzeczowniki: *(po)ciecha*, *gość*, *lud*, *mir* ‘pokój’, *sława*, *wit* ‘pan’, *woj*, *wuj*, *żer*; przymiotniki: *mił*, *suł* od *suli* ‘lepszy’; czasowniki w formie członów powstałych wskutek derywacji wstecznej od *być* w formie *bąd*, *myśleć* (dawniej *myślić*) w postaci *mysł*.

J. Bubak (KNI 262-263) opracował imiona: *Radochna* z imieninami 3 VII, 9 IX; *Radociech* – 25 IV; *Radogost* – 14 I; *Radomił* – 11 VI; *Radomiła* – 11 VII, 13 VII; *Radomir* – 3 VII; *Radomira* – 3 VII, 14 IX; *Radomyśl* – 28 XII; *Radostław* – 2 III; *Radostława* – 9 IX; *Radost* – 2 XI; *Radosta* – 2 VI; *Radosz* – 14 I, 2 III, 11 VI, 3 VII; wszystkie z nich (z wyjątkiem formy *Radosta*) zamieścił w *Wykazie* (znalazły się przeto konsekwentnie w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 133-134). Kupisz 233-234 do omawianych dodał jeszcze dalsze: *Radek* z propozycją imienin 11 VI, *Radosuł* 25 VII; dla opracowanych wyżej podaje imieniny: *Radociech* – 16 IV, *Radogost* – 14 I, *Radomił* – 11 VI, *Radomiła* – 13 VII, *Radomira* – 28 I, *Radomyśl* 27 XII, *Radostław* 2 III, *Radostława* – 8 IX, *Radost* 2 III; proponuje dla *Radochny* 16 IV, a dla *Radosza* 12 II.

Godne polecenia są imiona pełne, jak: *Radomił*, *Radomir*, *Radostław*, *Radowit* (*Radowid* powstał przez nawiązanie do rdzenia *wid*, *widzieć*), i zdrobnione: *Radost* (choćby przez wzgląd na bohatera *Ślubów panińskich* A. Fredry), *Radoń* jak *Dobroń*, *Miłoń*, *Radosz* jak *Dobrosz*, *Miłosz*, *Sułosz* i inne, żeńska *Radochna*, jak *Dobrochna*.

SNWPU notuje 1455 osób o nazwisku *Radek*: 447 w woj. kieleckim, 166 częstochowskim, 96 wrocławskim; 2 w zapisie niemczonym *Radeck* w woj. radomskim; 931 w formie niemczony przez odwrócenie przyrostka *-ek* na dolnioniem. *-ke* – *Radke*: 174 w woj. pilskim, 128 poznańskim, 71 konińskim, po 70 w bydgoskim i łódzkim; 3 *Radkie*; 455 *Radka*: 101 w woj. gdańskim; w wersji z północnopolskim przejściem grupy *ra-* w *re-*: 184 *Redka*; 36 *Redke*; 4 *Redkie* w woj. warszawskim; 262 *Redosz*, i nazwisko *Reclaf* oraz podobnie pisane tu należą (NP 351-352); 1911 *Radosz* i pochodne. Nazwisk

od imion zdrobnionych, opartych na imionach pełnych od podstawy *rad-*, jest więcej, rezygnuję jednak z ich przytaczania.

Rodomił, Rodomir, Rodosław, Rodosława

SIW podaje po 1 mężczyźnie noszącym imię: *Rodomił* w woj. warszawskim, *Rodomir* w woj. opolskim, *Rodosław* w woj. szczecińskim i 1 kobietę o imieniu *Rodosława* w woj. wrocławskim. SSNO IV 469-470 dokumentuje imiona: *Rodomił* z r. 1227 ze Śląska; *Rodosław* z Małopolski z r. 1270, pisane (odczytane przez Redakcję) również *Roc(s)ław*, por. Mal 107. *Rodomir* więc jest tworem późniejszym, analogicznym.

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe (z wyjątkiem formy *Rodomir*): w I członie występuje rzeczownik *ród*, w II rzeczowniki: *mir* i *sława* oraz przymiotnik *mił(y)*. J. Bubak (KNI 267) odnotował tylko imię *Rocław*, mogące pochodzić od rdzenia *róść* (por. *Rościsław*) z imieninami 7 X (Kupis 238 proponuje 17 I), zamieścił je także w *Wykazie* (ujęte zatem zostało także przez W. Kupiszewskiego, Kupisz 136). Imiona z członem *rodo-* zatem nieujęte przez KNI i Kupisa.

Może nazwiska *Rodon* u 2 osób, 9 *Rodoń* w woj. katowickim, 5 *Rodos* w woj. lubelskim; 2 *Rodosz* w woj. katowickim; 9 *Rodoś*: 8 w woj. lubelskim, 1 krakowskim i pochodne wywodzą się od omówionych właśnie imion.

Rosław, Rosława

SIW podaje 31 mężczyzn o imieniu *Rosław* i 21 kobiet noszących imię *Rosława*. SSNO IV 489, VII 212 dokumentuje imiona: *Rosław* od r. 1229 z Mazowsza, od r. 1423 z Wielkopolski, od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1374 z Małopolski; od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich formę żeńską *Rosława*, z r. 1400 z Małopolski; formy pochodne pomijam, por. Mal 107.

Jest to skrócona forma staropolskich złożonych imion dwuczłonowych z I członem albo *rości-* (zob. *Rościsław*), albo *rodo-* (zob. *Rodomił*). J. Bubak (KNI 269) opracował właśnie te dwa imiona, podał imieniny *Rosława* 17 I oraz *Rosławy* 17 I i 7 X, zamieścił je w *Wykazie* (znalazły się zatem w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 136-137 łącznie z imieniem *Rocław*). Kupis 241 proponuje imieniny *Rosława* i *Rosławy* 21 IV.

SNWPU podaje 4 osoby o nazwisku *Rosław*: 2 w woj. tarnobrzeskim, po 1 warszawskim i białostockim i wiele form pochodnych, które pomijam.

Rościsław, Rościsława

SIW podaje 222 mężczyzn o imieniu *Rościsław*; 1 *Roszczesław* w woj. białostockim; 1 *Rotisław* w woj. śląskim (te dwie ostatnie formy to jakieś defor-

macje); 15 kobiet noszących imię *Rościslawa*. SI 234 notuje imię męskie *Rościslav* i żeńskie *Rościslawa* z odpowiednikami łacińskimi *Rostislaus*, *Rostislava*: *Rostislav* występuje w jęz. ang., est., ros.; *Rastislav* w błg., mac., u Serbów, słow., słwn.; *Rostyslav* w ukr.; *Rostislavas* w lit.; *Rostislavs* w łot.; *Rostislaos* w nowogr.; *Rastko* u Chorwatów; *Rostislaos* we wł.; wariantywnie: *Rostisaŭ*, *Rastyslaŭ* w błr.; *Rostisslav*, *Rastislav* w cz. i ukr.; *Rotislav*, *Rostislav* w rum.; *Rázsony*, *Roztiszló*, *Rosztiszláv*, *Rasztiszláv* w węg.; forma żeńska notowana jako *Rostislava* w nowogr. i ros.; *Rastislava* w słow.; *Rostyslava* w ukr.; *Rastislava* w słow.; wariantywnie: *Rostislava* *Rastyslava* w błr.; *Rostislava*, *Rastislava* w cz. SSNO IV 493 utrwała imiona *Rościgniew* z XII w. ze Śląska oraz *Rościslav* z lat 1455-1480 z Małopolski (od J. Długosza), nadto formę żeńską *Rościslawa* z przełomu XIII i XIV w. i zdrobnioną *Roścień* z r. 1419 z Wielkopolski, por. Mal 107.

Są to staropolskie dwuczłonowe imiona złożone: w I członie występuje czasownik *rósć*, w scs *rasti* (co nam tłumaczy formę *Rastislav*, *Rastislava* we wielu językach słowiańskich), w II rzeczowniki *gniew* i *slawa*. J. Bubak (KNI 269-270) omówił imiona *Rościgniew* i *Rościgniewa* z imieninami 31 I; *Rościslav* – 17 I oraz *Rościslawa* – 7 X, umieścił je w *Wykazie* (znalazły się przeto w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 137). Kupis podaje imieniny *Rościgniewa* i *Rościgniewy* 4 IX, *Rościslawa* 17 I, *Rościslawy* 7 X; nadto wprowadził neologistycznego *Rościmira* 27 III; Knap 148, 152, 273 podała imiona *Rostislav* i *Rastislav*, *Rostislava* i *Rastislava*, *Rostislava* i *Rastislava* z imieninami 19 IV; Majtan: *Rastimír*, *Rastislav* i *Rastislava*.

SNWPU podaje m. in. nazwiska: *Rościk* u 1 osoby w woj. śląskim; 1 *Rościuk* w woj. leszczyńskim; 1 *Rończyk* w woj. łódzkim, 74 *Rończak*, które możemy wywieść od wyżej omówionych imion; 28 *Rosz* i pochodne.

Rozmyśl, Rozmyślav

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Rozmyśl* w woj. opolskim, 3 *Rozmyślav*: po 1 w woj. łódzkim, opolskim i plockim. SSNO IV 500, VII 213 dokumentuje imię *Rozmyśl* od r. 1439 z Małopolski, por. Mal 108, gdzie poświadczenia późniejsze z r. 1447 i 1448, również z Małopolski.

Jest to staropolskie imię zbudowane według modelu *indeclinabile* ‘część mowy nieodmienna’ + *nomen* ‘część mowy odmieniana przez przypadki’. W II członie wystąpił rdzeń *myśl*, powstały od czasownika *myśleć*, dawniej *myślić*, w wyniku tzw. derywacji wstecznej. Według tego modelu z przedrostkiem *roz-* notowane też było imię *Rozboj* (SSNO IV 496, Mal 107), ujęte także przez Kupisa 242 z propozycją imienin 18 X. Z polskich opracowań imię *Rozmyśl* uwzględnił także jedynie Kupis 242, proponując imieniny na 30 VI. *Rozmyślav* jest formą wtórną zbudowaną według pary *Przemysł* : *Przemysłav*.

SNWPU notuje nazwisko *Rozmysł* u 114 osób: 50 w woj. lubelskim, 19 białkopodlaskim, 16 wrocławskim, 10 jeleniogórskim; 20 *Rozmys* w woj. zielonogórskim i wiele form pochodnych.

Ryczysława, Rynisława, Rytosława, Rydosław, Rysław, Rysława

SIW podaje 2 kobiety o imieniu *Ryczysława*: po 1 w woj. lubelskim i tarnobrzeskim; 1 *Rynisława* w woj. bydgoskim; 1 *Rytosława* w woj. poznańskim; 7 *Rysława*; 4 mężczyzn *Rydosław*: 2 w woj. legnickim, po 1 kieleckim i poznańskim; 14 *Rysław*.

Wszystko to *quasi*-imiona, twory sztuczne jakoś naśladowujące dwuczłonowe imiona staropolskie; nie zasługują na kontynuowanie. Rzekome imię *Ryczysława* razi czasownikiem *ryczeć*; przywołuje staropolskie przezwiska *Ryczywoł*: *ryczy* (jak) *wół*; *Ryczywoda* (SSNO IV 529): *ryczy* (jak) *woda*; w *Rynisława* wyzyskano prawdopodobnie imię *Rynald*, w *Rytosław* czasownik *ryć*; w *Rydosław* może dolnioniem. *riden* (z czego kasz. *ridowac* 'jeździć konno') = górnoniem. *reiten* 'jeździć konno'; w *Rysław* nawiązano prawdopodobnie do im. *Ryszard*.

Sambor, Samosława

SIW podaje 79 mężczyzn noszących imię *Sambor*; 2 *Samber*: po 1 w woj. kaliskim i legnickim, powstałe prawdopodobnie przez nawiązanie do niem. nazw miesięcy *September*, *Oktober*, *November*, *Dezember* 'wrzesień, październik, listopad, grudzień'; 2 kobiety mają imię *Samosława*: po 1 w woj. skierniewickim i wałbrzyskim. SSNO V 8 dokumentuje imię *Sambor* od r. 1325 ze Śląska, od r. 1335 z Wielkopolski, z r. 1381 z Małopolski, od r. 1424 z kresów południowo-wschodnich, od r. 1428 z Mazowsza; najwcześniej, bo od r. 1178 *Sambor*, księżę Pomorza Gdańskiego: *Schamborius*, *princeps Pomoranorum* i jego syn; dopuszcza także niepewnie lekcję *Szambor* i *Szembor*. Notowane było także imię *Samosąd* w r. 1421, por. Mal 108, gdzie także odтворzone na podstawie n. wsi *Samogoszcz* w pow. garwolińskim imię *Samogost*.

Są to staropolskie dwuczłonowe imiona: w I członie występuje zaimek *sam*, w II rdzenie *bor* i *sąd*, pochodne od czasowników scs *boriti* 'walczyć' i *sądzić*; w imieniu *Samogost* występuje oczywiście rzeczownik *gość*.

Z polskich opracowań jedynie Kupis 246 odnotował imiona *Sambor* z imieninami 25 X i *Samosąd* z propozycją 18 X (nie odnotowali także Knap i Majtan). Imię *Sambor* nosili książęta pomorscy: Sambor I i jego syn Sambor II z przełomu XII/XIII w.

SNWPU podaje 1231 osób o nazwisku *Sambor*: 183 w woj. częstochowskim, 222 radomskim, 122 katowickim; 103 *Sambór*: 82 w woj. kieleckim;

1 *Sambar* w woj. szczecińskim; bez podania ilości *Samber* i *Sambora* oraz wiele form pochodnych.

Sandomi(e)ra, *Sędzimi(e)r(z)*, *Sędzislaw*, *Sędzislawa* i podobne

SIW notuje 1 kobietę o imieniu *Sandomiera* w woj. łódzkim, 3 *Sandomira*: po 1 w woj. kaliskim, koszalińskim i poznańskim; 1 mężczyznę, noszącego imię *Sędzimier* w woj. białkopodlaskim; 2 *Sędzimirz*: po 1 w woj. łódzkim i warszawskim; 13 *Sędzimir*; 9 *Sędzislaw*; 1 kobietę o imieniu *Sędzimira* w woj. łódzkim; 3 *Sędzislawa*: 2 w woj. łódzkim, 1 sieradzkim. SSNO V 34-40, VII 222-223 utrwała imiona: *Sędocha* z r. 1353 z Małopolski; *Sędochna* od r. 1375 z Małopolski, z r. 1448 z Wielkopolski, z r. 1442 z kresów południowo-wschodnich; *Sędomir* z r. 1391 z Łęczyckiego, z r. 1397 z Małopolski; *Sędostaw* od r. 1397 z Łęczyckiego, od r. 1409 z Małopolski, od r. 1415 z Mazowsza; *Sędzimir* od r. 1434 z Mazowsza, od r. 1304 z Małopolski, z lat 1470-1480 z Małopolski (od J. Długosza); od r. 1443 z kresów południowo-wschodnich, z r. 1295 z Pomorza Gdańskiego; *Sędzislaw* z lat 1243-1250, od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1426 z Mazowsza; *Sędzislawa* od r. ok. 1265 ze wspomnianego menologium norbertanów wrocławskich; *Sędzisz* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1374 z Małopolski, z r. 1452 z Wielkiej Marchii; nadto *Sędziwoj* od r. 1193 ze Śląska; *Sędziwuj* od r. 1399 z Wielkopolski, por. Mal 109, gdzie odtworzono imię *Sędzigród* na podstawie n. wsi *Sędzigródz*, dziś *Sangródz* w pow. brzezińskim.

Są to staropolskie i staropomorskie dwuczłonowe imiona: w I członie występuje czasownik *sądzić* lub pochodny od niego rzeczownik *sąd*, w II rzeczowniki: *gród*, *mir* 'pokój', *śława*, *woj*, *wuj*. J. Bubak (KNI 279) opracował imiona: *Sędzimir* i *Sędzimira* z imieninami 4 VII; *Sędzislaw* i *Sędzislawa* – 7 VII; *Sędziwoj* – 8 XI, zamieścił je w *Wykazie* (występują zatem w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 142), podał wybitniejszych nosicieli im. *Sędziwoj*, a więc *Sędziwoj* z Czechła (zmarły 1476 r.), teolog, prof. Akademii Krakowskiej; *Sędziwoj* z Szubina (XIV w.), magnat polski związany z królem Ludwikiem Węgierskim; *Sędziwoj* Ostroróg, wojewoda poznański (XV w.), Michał *Sędziwoj* (1566-1646), alchemik Zygmunta II i cesarza Rudolfa II w Pradze. Kupis 249-250 odnotował imiona: *Sędomir* – imieniny 2 IV; *Sędostaw* – proponuje 21 IX; *Sędowoj* – propozycja 4 VI; *Sędzimir* i *Sędzimira* – 20 XI; *Sędzislaw* – 16 IX; *Sędzislawa* – 7 VII; *Sędziwoj* – 8 IX; *Sędziwuj* – proponuje 11 XI.

Godne zalecenia są imiona (genetycznie zdrobniałe): *Sędochna*, utworzone jak *Dobrochna*, *Mitochna* i *Sędzisz* jak *Grzymisz*, *Sulisz*.

SNWPU podaje 1 osobę o nazwisku *Sędzimier* w woj. nowosądeckim; 19 *Sędzimierz*: 14 woj. siedleckim, 3 olsztyńskim; 186 *Sędzimir*: 46 w woj. warszawskim, 38 nowosądeckim, 21 krakowskim, 20 jeleniogórskim; *Sędomierz* 0; pochodne i wywodzące się od zdrobnionych imion, pochodnych od wyżej omówionych imion pełnych pomijam.

Sieciech, *Wszebor*, *Wszemił*, *Wszemiła*, *Wszerad*, *Wszewłód* i podobne SIW podaje 3 mężczyzn o imieniu *Sieciech*: 2 w woj. gdańskim, 1 warszawskim; 7 *Wszebor*; 2 *Wszebór*: po 1 w woj. nowosądeckim i warszawskim; 2 *Wszechwład*: po 1 w woj. łódzkim i wrocławskim; 1 *Wszemił* w woj. warszawskim; 1 *Wszerad* w woj. wałbrzyskim; 1 *Wszewłód* w woj. warszawskim; 3 *Wsewołód*: po 1 w woj. gdańskim, kieleckim i olsztyńskim; 33 *Wsiewołod*. SI 283 notuje z podanych imion tylko formę *Wszewłód*; *Vsevold* występuje w jęz. ang. i rum.; *Vsevolod* w jęz. cz., est., fiń., ros., słow., ukr. i wł.; *Vsèvalod* w biał.; *Vsévolod* we fr.; *Visvaldis* w łot.; *Wisewald* w niem.; *Vszevolod* w węg.; wariantywnie: *Vschevolod*, *Vsevolod* w hiszp.; *Visvaldas*, *Visvaldis*, *Vsevoldas* w lit. SSNO V 46, 381, VI 216 VII 223 utrwała imiona: *Sieciech* od r. 1124, od 1285 z Małopolski, od r. 1388 z Łęczyckiego, od r. 1391 z Wielkopolski, od r. 1437 z kresów południowo-wschodnich; *Sieciestaw* od r. 1203 na Śląsku, od 1229 w Małopolsce, od r. 1235 w Wielkopolsce; *Siec(s)ław* od r. 1389 z Wielkopolski, od r. 1194 na Pomorzu Zachodnim, od r. 1422 na Mazowszu; *Siestaw* od r. 1396 z Wielkopolski, od r. 1215 na Pomorzu Zachodnim (por. 1 mężczyznę w SIW o imieniu *Ziestaw* w woj. elbląskim; 1 *Zestaw* w woj. łomżyńskim, 1 kobietę noszącą imię *Zestawa* w woj. siedleckim); *Sieciestawa* od r. 1403 w Wielkopolsce, z XII w. na Śląsku, od r. 1336 w Małopolsce; *Siec(s)ława* z r. 1395 z Wielkopolski; *Siestawa* z r. 1397 z Wielkopolski; *Świestaw* od r. 1345, od 1359 z Małopolski, *Świec(s)ław* z lat 1350-1351; *Świedarg* z r. 1228 z Małopolski; *Wszebąd* w r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*); *Wszebor* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1391 z Wielkopolski, z r. 1065 z Mazowsza, od r. 1224 z Małopolski, z r. 1414 z kresów południowo-wschodnich; także w wariantach *Wszabor*, *Szabor* i *Siebor*, *Świebor* i *Wświebor*; *Wszegniew* od r. 1386 w Wielkopolsce, *Świegniew* od r. 1391 w Wielkopolsce, *Śwsiegniew* w r. 1387 w Wielkopolsce, *Sięgniew* w Wielkopolsce; *Wszeniari* od r. 1384 na Pomorzu zachodnim; *Wszemił* od r. 1204 na Śląsku, od 1404 z Mazowsza, od 1357 z Małopolski; *Wszemiła* z r. 1401 z Wielkopolski; *Wszemir* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), *Swiemir* z lat 1470-1480 (od Długosza) z Małopolski, *Siemir* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Wszemysł* z r. 1431 z Wielkopolski; *Wszerad* od r. 1204 ze Śląska, z lat 1470-

-1480 z Małopolski (od J. Długosza); *Świerad* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, *Świrad* od 1399 z Małopolski, od r. 1405 z kreśców południowo-wschodnich; *Wszesiodł* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*); *Wszesul* od r. 1275, por. Mal 127-129, gdzie także rekonstruowane imiona *Wszetrop* i *Świeżyr* na podstawie nazw miejscowości *Wszetropie* albo *Wszetropy*, dziś *Setropie* w pow. kieleckim i *Świeżyrz*, dziś *Świeryż* w pow. łowickim. Nie odnotowała Mal imienia *Świelub*, notowanego w r. 1365 w Gdańsku (bo nie było znane, gdy opracowywała swoją monografię), za to SSNO nie podaje im. *Świepraw*, ujętego przez autorkę, por. także SEMot I 352 i SEMot VII.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona z I członem zaimkowym *wsze-*, który przechodził w *świe-*, a potem – wskutek uproszczenia – w *sie-*; w II członie wystąpiły rzeczowniki: (*po*)*ciecha*, *gniew*, *mir* ‘pokój’, *śława*, *żyr* ‘żer’; przymiotniki: *darg* ‘drogi’, *mił*, *praw*, *rad*, *suł* od *suli* ‘lepszy’ oraz rdzenie, powstałe od czasowników w wyniku derywacji wstecznej: *bąd* : *być*, *bor* : *scs boriti* ‘walczyć’, *siodł* : *siedzieć*, *trop* : *tropić*. J. Bubak (KNI 280) opracował imiona *Sieciech* i *Wszeciech* z imieninami 20 VIII i ze wskazaniem na nosiciela imienia *Sieciecha*, namiestnika Władysława Hermana; *Sieciestaw* – 22 VIII i *Sieciestawa* – 6 IV jako forma sztuczna, utworzona od podstawy *siecie* za pomocą członu *ślaw* i naśladująca złożone dwuczłonowe imiona słowiańskie; z początkowym *wsze-* ujął nadto (s. 324) *Wszemił* i *Wszemiła* z imieninami 22 XI; *Wszemir* i *Wszemira* – 21 V; w Wykazie zamieścił: *Sieciech*, *Sieciestaw*, *Świerad*, *Wszeciech*, *Wszemir*, *Wszerad*, *Świerad*; *Sieciestawa*. Kupisz 142, 146, 157 ujął imiona: *Sieciech*, *Sieciestaw*, *Sieciestawa*, *Świerad*, *Wszeciech*, *Wszemir*, *Wszerad*. Kupis 250, 265, 291 – 293 uwzględnił imiona: *Siebor* z propozycją imienin 17 VI, *Sieciech* – 25 VIII, *Sieciestawa* – 8 IV, *Świebor* 27 VII, *Świegniew* – 15 IV, *Świemir* – 18 XII, *Świerad* – 17 VII, 14 XI; *Wszebąd* – 9 VII, *Wszebor* – 27 VII, *Wszebora* – 21 X, *Wszeciech* – 28 X, *Wszegniew* – 15 IV, *Wszemił* – 12 V, *Wszemiła* – 22 XI, *Wszemir* – 18 XII, *Wszerad* – 17 VII, 14 XI, *Wszesiodł* – proponuje 6 III, *Wszesul* – propozycja 26 VII.

SNWPU notuje 689 osób o nazwisku *Świerad*: 116 w woj. tarnowskim, 106 nowosądeckim, 66 rzeszowskim; 19 *Wszerad*: 11 w woj. zielonogórskim, po 4 konińskim i poznańskim; 4 *Wszebor* w woj. warszawskim.

Siemowit, Ziemowit i podobne

SIW podaje 3 mężczyzn o imieniu *Siemowit*: po 1 w woj. krakowskim, lubelskim i łódzkim; 1 *Siemistaw* w woj. warszawskim; 1 *Siemiesław* w woj. warszawskim; *Siemiomysł*: 2 w woj. warszawskim, 1 poznańskim; 2 *Ziemiomysł*: po 1 w woj. jeleniogórskim i wrocławskim; 1 *Ziemiomysław* w woj. suwalskim;

1 *Ziemiosław* w woj. rzeszowskim; 3 *Ziemowit*: po 1 w woj. lubelskim, opolskim i śląskim; 11 *Ziemisław*; 1 *Ziemobij* w woj. opolskim; 14 *Ziemomysł*; 2 *Ziemomysław*: po 1 w woj. katowickim i legnickim; 9 *Ziemowid*; 1311 *Ziemowit*; 1 kobietę o imieniu *Ziemiosława* w woj. częstochowskim; 5 *Ziemisława*; 1 *Ziemomysława* w woj. śląskim; 2 *Ziemowita*: po 1 w woj. warszawskim i wałbrzyskim. SSNO V 58, 59, 61-63 dokumentuje imiona: *Siemidrog* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Siemimysł* z lat 1230-1235 na Mazowszu; *Siemirad* od r. 1252, od r. 1266 na Kujawach; *Siemisław* z r. 1253 ze Śląska, z r. 1280 z Wielkopolski; *Siemomysł* od r. 1253 z Wielkopolski, z lat 1455-1480 z Małopolski, z lat 1230-1235 z Mazowsza, z r. 1252 z Wielkopolski, z r. 1276 z Pomorza Gdańskiego; *Siemomysław* od r. 1239 z Mazowsza, z lat 1455-1480 z Małopolski; *Siemosław* z r. 1415 z Małopolski; *Siemowit* z r. 1327 z Wielkiej Marchii, z r. 1451 z kresów południowo-wschodnich, z r. 1370 ze Śląska i wiele form zdrobniałych, por. Mal 110-111, gdzie nadto imię *Siemorad* odtworzone na podstawie n. wsi *Siemoradz* na Śląsku.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje rdzeń *siemi-*, *siemo-*, oparty na rzeczowniku z scs *sěmь* 'osoba', ros. *semja* 'rodzina'; w członie II wystąpiły: rzeczowniki *slawa* oraz *wit* 'pan'; przymiotniki: *drogi*, *miły*, *rad*; podstawa odczasownikowa, powstała w wyniku derywacji wstecznej: *mysł* : *myśleć*, dawniej *myślić*. Dodać trzeba, że formy *Ziemowit* i *Ziemomysł* powstały wtórnie przez skojarzenie z *ziemią* (u J. Długosza *Siemomysł* rozumiany jako *terram recogitans* 'rozmyślający o ziemi'). J. Bubak (KNI 280-281) uwzględnił imiona: *Siemirad* z imieninami 7 XII, *Siemisław* i *Siemysława* – 13 X, *Siemomysł* i *Ziemomysł* – 14 IX, *Siemowit*, *Ziemowit* – 18 X; w *Wykazie* zamieścił imiona *Siemirad*, *Siemisław*, *Ziemowit* oraz żeńskie *Siemysława*; znalazły się one zatem w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 142, 158. Kupisz 250-251 podał imiona: *Siemidrog* z imieninami 12 IV, *Siemimił* – proponuje 30 VI, zdrobnione *Siemek* – proponuje 12 V, *Siemirad* – 1 II, *Siemisław* i *Siemysława* – 13 X, *Siemomysł* – 14 IX, *Siemowit* – 19 X; *Ziemomysł* – 14 IX i *Ziemowit* – 19 X.

Od opracowanych i podanych imion pochodzą najprawdopodobniej niżej podane nazwiska: 21 *Siemiesz*: 8 w woj. białkopodlaskim; nietymologicznie pisane *Siemieź*: 12 w woj. elbląskim, 5 wrocławskim, 4 szczecińskim; 149 *Siemak*; 856 *Siemek*; *Siemosz* 0 i pochodne oraz inne.

Sierosław, Sierosława

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Sierosław* w woj. łódzkim i 2 kobiety noszące imię *Sierosława*: po 1 w woj. jeleniogórskim i poznańskim. SSNO V 79 – 80 dokumentuje imiona: *Sirosław* (możliwa lekcja *Żyrosław*) od r. 1136

z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), od r. 1262 ze Śląska, od r. 1401 z Wielkopolski; *Sierosław* (możliwa lekcja *Żerosław* z r. 1444 z Małopolski; *Sirosława* (możliwa lekcja *Żyrosława*) z r. 1250 w Wielkopolsce, por. Mal 112, gdzie też imię *Sirobąd*, odtworzone na podstawie n. wsi *Sirobądz* w pow. kluczborskim.

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje scsowski przymiotnik *sirъ* ‘pozbawiony’ (por. staropolskie *sirota* ‘sierota, tj. dziecko pozbawione rodziców’, w II rzeczownik *slawa* i człon *bąd*, powstały od czasownika *być* w wyniku tzw. derywacji fleksyjnej. J. Bubak (KNI 281) opracował oba imiona, tj. *Sierosław* i *Sierosława* z imieninami 27 II; podał je w *Wykazie*, znalazły się przeto w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 142. Kupis 252 podaje w wersji archaicznej *Sirosław* oraz żeńskie w wersji nowszej *Sierosława* z imieninami 3 X.

Od omówionych imion może pochodzić nazwisko *Sirosz* 0 (SNW nie notuje).

Skarbimir i podobne

SIW podaje 14 mężczyzn o imieniu *Skarbimir*; 5 *Skarbimierz*; 4 *Skarbomir*: po 1 w woj. gorzowskim, olsztyńskim, poznańskim i zielonogórskim; 1 *Skalbimierz* w woj. katowickim; 1 *Skarbosz* w woj. toruńskim. SSNO V 86 poświadcza imię *Skarbimir* od XII w., od r. 1228 w Małopolsce, od r. 1407 na Mazowszu; też w wariacie *Skardmir* od r. 1402 w Wielkopolsce; też zdrobniałe *Skarbisz* w r. 1166, por. Mal 112, gdzie też imię *Skarbisław* odtworzone na podstawie n. wsi *Skarbisławice* albo *Skarysławice*.

Są to staropolskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje scsowski czasownik *skръbѣti* ‘smucić, martwić’, w II rzeczownik *mir* ‘pokój’ i rdzeń *bąd*, powstały od czasownika *być* w wyniku tzw. derywacji wstecznej. Imię opracował J. Bubak (KNI 281), zamieścił w *Wykazie* z odpowiednikiem żeńskim *Skarbimira* (znalazło się zatem w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 142) i imieninami 19 X; poinformował także, że Skarbimierz jest bohaterem *Sarmatyizmu* F. Zabłockiego. Kupis 253 podaje imieniny *Skarbimira* i *Skarbimiry* 26 I. Forma *Skalbimierz* powstała rozpodobnienia dwóch *-r-* na *-l-* i *-r-* (o czym pisał prof. W. Kuraszkiewicz, por. *Skalmierz*, dzielnica Krakowa) i rozwoju grupy *-ir(z)-* w *-er(z)-*. Godne poparcia jest imię *Skarbisz*, jak *Dziwisz*, *Gromisz*, *Grzymisz*, *Sulisz*.

SNWPU notuje 1200 nosicieli nazwiska *Skarbek*: 171 w woj. kieleckim, 153 tarnowskim, 126 warszawskim; nazwisko w dziejach Polski nosiło wielu znakomitych Polaków; *Skarbisz* 0 i wiele innych.

Sława, Sławobor, Sławoj, Sławomir, Sławomira, Sławosz i podobne

SIW podaje 3 mężczyzn o imieniu *Sławobor*: 2 w woj. warszawskim, 1 gdańskim; 1 *Sławobor* w woj. bydgoskim; 270 *Sławoj*; 357 *Sławek*; 1 *Sławibóg* w woj. warszawskim; 1 *Sławibór* w woj. elbląskim; 1 *Sławiestaw* w woj. chełmskim; 1 *Sławasz* w woj. zielonogórskim; 2 *Sławik*: po 1 w woj. białostockim i zielonogórskim; 11 *Sławko*; 208 874 *Sławomir*; 24 *Sławmir*; 4 *Sławomier*: po 1 w woj. konińskim, nowosądeckim, pilskim i poznańskim; 41 *Sławomierz*; 1 *Sławimierz* w woj. częstochowskim; 13 *Sławimir*; 24 *Sławmir*; 41 *Sławomierz*; 3 *Sławin*: po 1 w woj. lubelskim, suwalskim i warszawskim; 1 *Sławon* w woj. katowickim; 62 *Sławian*; 7 *Sławiusz*; 3 *Sławoniusz*: po 1 w woj. rzeszowskim, suwalskim i zamojskim; 1 *Sławorej* w woj. kieleckim; 4 *Sławostaw*: 2 w woj. radomskim, po 1 jeleniogórskim i wrocławskim; 126 *Sławosz*; 1 *Sławowoj* w woj. gorzowskim; 5 *Sławój*; 1 *Słowian* w woj. olsztyńskim; 1 *Słowin* w woj. leszczyńskim; 18 *Słowomir*: 15 *Sław*; 1 *Sławasz* w woj. zielonogórskim; 4 *Sławczo*: po 1 w woj. olsztyńskim, skierniewickim, słupskim i warszawskim; 1 *Sławeniusz* w woj. szczecińskim; 1 *Slavian* w woj. lubelskim; 2 *Slavko* w woj. wrocławskim; 2 *Slawko*: po 1 w woj. jeleniogórskim i warszawskim; 16 *Slawomir*; 758 kobiet noszących imię *Sława*; 1 *Slawia* w woj. piotrkowskim; 1 *Slawka* w woj. kieleckim; 7 *Slawena*; 1 *Slawiana* w woj. warszawskim; 2 *Slawianna*: po 1 w woj. pilskim i warszawskim; 1 *Slawiatyna* w woj. wałbrzyskim; 2 *Slawimira*: po 1 w woj. konińskim i krakowskim; 48 *Slawina*; 21 *Slawka*; 3 *Slawoja*: po 1 w woj. katowickim, kieleckim i kaliskim; 13 *Slawomiła*; 5428 *Slawomira*; 7 *Slawonia*; 1 *Slawostawa* w woj. piotrkowskim; 1 *Slawosza* w woj. krakowskim; 2 *Slawuta*: po 1 w woj. krakowskim i poznańskim. SI 246 notuje imię żeńskie *Sława* jako odpowiednik łacińskiego im. *Gloria*, nienotowanego w SIW; *Slava* występuje w błr. i ukr.; *Slavka* w błg.; wariantywnie: *Slavka*, *Slavena* w cz.; *Slava*, *Slāvīta* w rum.; *Sláva*, *Slávka*, *Slava* w słow.; forma męska występuje tylko w rum. w postaci wariantywnej: *Slave*, *Släve*, *Slävilä*.

Sławomir, *Sławomira* z odpowiednikami łacińskimi *Slavomirus* i *Slavomira*; *Slavomir* występuje w jęz. błg., cz., mac., rum., sch., słow. i słwn.; *Slavomyras* lit.; *Slavomiros* nowogr.; forma żeńska występuje jako *Slavomira* w błg., cz., mac. i słwn., wariantywnie *Slavomira*, *Slava* w słow.

SSNO V 106-115 dokumentuje imiona: *Sław* z r. 1217 ze Śląska, od r. 1335 z Wielkopolski; *Sławek*, *Sławko* lub *Sławk* od r. 1224 z Małopolski, od r. 1376 ze Śląska, od r. 1416 z Mazowsza, od r. 1419 z Wielkopolski, od r. 1234 z Pomorza Zachodniego; *Sławiej* z r. 1412 z Małopolski; *Sławień* z r. 1322 z Wielkopolski; *Sławik* od r. 1136 w Wielkopolsce (*Bulla gnieźnieńska*), od r. 1204 ze Śląska, od r. 1381 z Małopolski; *Sławinia* z r. 1200

z Pomorza Zachodniego; *Sławisz* z r. 1387 z Małopolski; *Sławka* z r. 1399 z Wielkopolski i także forma żeńska *Sławka* z r. 1398 z Łęczyckiego, od r. 1402 z Wielkopolski; *Sławnik* od r. 1381 z Małopolski, od r. 1400 z Wielkopolski; *Sławobor* z przełomu XIII/XIV w. ze Śląska, z r. 1421 z Wielkopolski, z r. 1262 ze Śląska; *Sławobora* z r. 1398 z Łęczyckiego; *Sławocha* z przełomu w. XIII/XIV ze Śląska; *Sławociech* z r. 1188 z Pomorza Zachodniego; *Sławomiar* od r. 1266 z Pomorza Zachodniego; *Sławomir* od r. 1155 ze Śląska, od r. 1224 z Małopolski, od r. 1248 z Wielkopolski; *Sławomira* lub *Sławomirza* z r. 1386 z Łęczyckiego; *Sławomirz* z r. 1394 z Łęczyckiego; *Sławoń* z r. 1370 z Łęczyckiego; *Sławosław* od r. 1469 z Małopolski; *Sławosz* od r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), od r. 1214 z Małopolski, od r. 1217 ze Śląska, od r. 1404 z Mazowsza; *Sławota* od r. 1386 z Małopolski, od r. 1428 z Mazowsza; *Sławuta* od r. 1471 oraz wiele innych i dużo form pochodnych, por. Mal 113, gdzie także imię *Sławolud*, zrekonstruowane na podstawie n. wsi *Sławoludź* lub *Staboludź* w pow. słupeckim. Mal nie odnotowała imion: *Sławociech* oraz wariantów *Sławomirz* i *Sławomirza*, nadto *Sławomiar*. W tej dokumentacji uderza wiele imion zdrobnionych i spieszonych, z których niektóre dziś funkcjonują jako imiona: *Sławek*, *Sławik*, *Sławosz*, *Sławka*; godne poparcia także *Sławisz*, jak *Gromisz*, *Grzymisz*, *Sulisz*. Dziś neologizmami są: *Sławibóg*, *Sławibór* i *Sławiesław*; nie widać motywów, dla których warto by je kontynuować.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje rzeczownik *sława*, w II rzeczowniki: (*po*)*ciecha*, *lud*, *mir* ‘pokój’, *sława*, odczasownikowy rdzeń *bor* powstały przez derywację wsteczną od scsowskiego *boriti* ‘walczyć’. J. Bubak (KNI 281-282) opracował imiona: *Sław* i *Sława* z imieninami 26 II, 23 XII; *Sławomir* i *Sławomira* – 23 XII, *Sławosz* – 17 V, zamieścił je w *Wykazie* (z wyjątkiem imienia *Sław*), Kupisz 142-143 opracował imiona: *Sława*, *Sławomir*, *Sławomira* i *Sławosz*. Kupisz 263-264 uwzględnił imiona: *Sława* z imieninami 6 VIII, *Sławobor* 14 XII, *Sławomierz* – 17 V, *Sławomierza* – 23 XII, *Sławomir* i *Sławomira* – 17 V, *Sławosław* i *Sławosz* – proponuje 12 I.

SNWPU podaje 17 osób o nazwisku *Sław*: 16 w woj. warszawskim, 1 przemyskim; 1 *Sława* w woj. poznańskim; 1563 *Sławek*: 305 w woj. kieleckim, 115 warszawskim, 109 katowickim, 104 tarnobrzeskim; 2 *Sławian* w woj. krakowskim; 996 *Sławik*: 596 w woj. katowickim, 95 opolskim, 69 częstochowskim; 17 *Sławin*: 11 w woj. wrocławskim, po 3 warszawskim i gdańskim; 2 *Sławina*: po 1 w woj. warszawskim i szczecińskim; 1 *Sławka* w woj. katowickim; 18 *Sławko*: 5 w woj. białkopodlaskim, 4 wałbrzyskim, wiele pochodnych i pokrewnych.

Sobieraj, Sobiesław, Sobiesława i pokrewne

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Sobieraj* w woj. piotrkowskim; 259 *Sobiesław*; 1 *Sobi* w woj. poznańskim; 24 kobiety noszące imię *Sobiesława*; 2 *Sobina*: po 1 w woj. katowickim i lubelskim. SI 247 notuje imiona *Sobiesław* i żeńskie *Sobiesława* z łacińskimi odpowiednikami *Sobieslaus*, *Sobieslava*; *Sobeslav* występuje w jęz. błg., mac., ros., u Chorwatów, słwn.; *Sobislav* ukr.; *Soběslav* cz.; *Sobeslavas* lit.; *Soveslaos* nowogr.; *Soběslau* btr.; wariantywnie: *Szobieszláv*, *Szobjeszłó* w węg.; forma żeńska wystąpiła jako *Soběslava* w cz. i *Soveslava* w nowogr. *Sobieraj* jest neologizmem niepoświadczonym w źródłach staropolskich. SSNO V 135-139 dokumentuje imiona: *Sobiebor* z r. 1218 z Pomorza zachodniego; *Sobiemir* z r. 1170 z Pomorza Zachodniego; *Sobiemysł* od r. 1214; *Sobień* od r. 1204 ze Śląska, od r. 1383 z kresów południowo-wschodnich, z końca XV w. ze Śląska; *Sobiesąd* od r. 1426 z Mazowsza, z r. 128 z Małopolski; *Sobiesław* od r. 1212 z Pomorza Zachodniego (źródłowo *Subislau* = *Subisław*), od r. 1203 ze Śląska, z r. ok. 1220 z Pomorza gdańskiego, z lat 1222-1235 z Mazowsza, z r. 1388 z Łęczyckiego, z r. 1375 z Wielkopolski, z lat 1455-1480 z Małopolski (od J. Długosza), od r. 1469 z kresów południowo-wschodnich; *Sobiesława* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, z r. 1399 z Łęczyckiego i z Wielkopolski, z r. 1317 z Małopolski; *Sobiesz* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Sobieży* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1305 z Wielkopolski; *Sobik* od r. 1415 z Mazowsza; *Sobka* z r. 1402; nadto formy przezwiskowe: *Sobiegląd* od r. 1388 i *Sobogład* z r. 1405; *Sobieju* z lat 1347-1352; *Sobiemądr* od r. 1436 i *Sobiemęda* z r. 1434; *Sobiepan* od r. 1418. Mal 114 opracowała imiona: *Sobiesąd*, *Sobiesław* i *Sobieży*; odtworzyła na podstawie n.m. *Sobiegorz*, por. *Sobiegorz* od r. 1425 z Mazowsza w SSNO V 134 – imię *Sobiegor* i na podstawie wsi *Sobieradz*, dziś *Sobieraj* w pow. lipnowskim imię *Sobierad*. Godne przywrócenia imiona to: *Sobiemir*, *Sobiemysł*, *Sobierad* i *Sobiesąd*.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie wystąpił zaimek osobowy *sobie* w cel. I. poj., w II rzeczowniki *sława* i *żer*, przymiotnik *rad* i rdzenie czasownikowe: *gor*, *mysł*, *sąd*, powstałe wskutek tzw. derywacji wstecznej od czasowników: *goreć*, *myśleć*, dawniej *myślić*, i *sądzić*. J. Bubak (KNI 282) opracował imiona *Sobiesław* z imieninami 20 VIII i *Sobiesława* – 1 XII, zamieścił je w *Wykazie*, znalazły się przeto w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 143. Kupis 255 uwzględnił imiona: *Sobiesąd* z imieninami 1 IX, *Sobiesław* – 20 VIII, *Sobiesława* – 1 XII i *Sobieży* – proponuje 25 VI. Imię *Sobiesław* nosił znany rajdowiec Sobiesław Zasada.

SNWPU notuje 1540 osoby o nazwisku *Sobek*; 2 *Sobien*: po 1 w woj. bydgoskim i koszalińskim; 538 *Sobień*: 262 w woj. radomskim, 58 warszawskim; 5 *Sobierad* w woj. katowickim; 8758 *Sobieraj*: 848 w woj. kieleckim, 789 warszawskim, 752 katowickim, 537 radomskim; 1 *Sobiesz* w woj. ciechanowskim; 7 *Sobin*: 3 w woj. wałbrzyskim, 4 wrocławskim; 7 *Sobiń* w woj. radomskim; 849 *Sobisz*: 488 w woj. gdańskim, 197 słupskim oraz wiele form pochodnych i podobnych od zdrobnionych imion od podanych wyżej imion podstawowych.

Stanimir, Stanisław, Stanisława i podobne

SIW notuje 2 mężczyzn o imieniu *Stanimierz*: po 1 w woj. częstochowskim i wałbrzyskim; 4 *Stanimir*: 2 w woj. warszawskim, po 1 łódzkim i toruńskim; 5 *Stanis*: 3 w woj. ciechanowskim, po 1 katowickim i warszawskim; 5 *Stanislaus*: 2 w woj. opolskim, po 1 krakowskim, olsztyńskim i słupskim; 1 *Stanislav* w woj. wałbrzyskim; 826229 *Stanisław*; 2 *Stanko* (zapewne to Słowianie południowi) : po 1 w woj. łódzkim i toruńskim; 1 *Stanlej* w woj. kieleckim; 27 *Stanley*; 1 *Staszko* w woj. słupskim; 1 *Stayko* w woj. gdańskim; 1 *Stan* w woj. katowickim; 1 *Stasjus* (zapewne to Litwin) w woj. gdańskim; 1 kobietę noszącą imię *Stania* w woj. gorzowskim; 1 *Stanimira* w woj. szczecińskim; 2 *Stanislava* w woj. kieleckim; 333176 *Stanisława*; 2 *Stanka*: po 1 w woj. gorzowskim i poznańskim; 1 *Stasia* w woj. elbląskim. SI 249 podaje imię męskie *Stanisław* i żeńskie *Stanisława* z odpowiednikami łacińskimi *Stanislaus*, *Stanislava*; *Stanislav* występuje w jęz. cz., ros. sch., słow. i ukr.; *Stanislaŭ* w biał.; *Stanislaus* duń., fiń. i szw.; *Stanislaus* łot.; *Stanislaos* w nowogr.; *Stanisław* w łuz.; *Szanisló* w węg.; *Stanislao* we wł.; *Estanislao* w hiszp.; wariantywnie: *Stanislas*, *Stanislaus* w ang. i hol.; *Stanislav*, *Stanko* w błg., mac. i słwń.; *Stanislaus*, *Tanislaus* w est.; *Stanislovas*, *Stanys*, *Stasys*, *Stasius*, *Stonys* w lit.; *Stanislaus*, *Stenz*, *Stenzel* w jęz. niem.; *Estanislau*, *Stanislau* port.; *Stānislav*, *Stanislau*, *Stancu* w rum.; forma żeńska występuje jako *Stanislava* w jęz. ang., cz., nowogr., ros., sch. i ukr.; *Stanka* w sch.; wariantywnie: *Stanislava*, *Stanka* w błg., mac., słwń. i ukr.; *Stanislova*, *Stanislava* w lit.; *Stana*, *Stanca* w rum. SSNO V 163-189 dokumentuje imiona: żeńskie (obok męskiego) *Stachna* od 1362, od 1375 z Małopolski, od 1386 z Łęczyckiego, od 1398 z Wielkopolski, od 1407 z Mazowsza; *Stan*, *Stań*, *Stano*, *Stanio* od r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), od r. 1343 z Małopolski, od 1405 z kresów południowo-wschodnich, od 1420 z Mazowsza; *Steno* od r. 1369 z Małopolski; *Stana* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Stanek*, *Staniek*, *Stanko*, *Stańko*, *Stank*, *Stańk* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; od XIII w. z Mazow-

sza, od 1388 z Małopolski, od 1445 z kresów południowo-wschodnich, od 1233 z Pomorza Zachodniego, od r. 1398 z Wielkopolski; *Stanibor* z r. 1362 z Wielkopolski; *Stanich* z r. 1432 z Wielkopolski; *Staniec* od r. 1382 z Małopolski, od 1399 z Łęczyckiego, od 1405 z Wielkopolski, od 1455 z kresów południowo-wschodnich; *Staniej* od r. 1379 z Małopolski, z r. 1464 z Wielkopolski; *Stanimir* od r. 1400 z Małopolski i Wielkopolski, od 1244 z Mazowsza, od r. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Stanisław* od r. 1305 na Śląsku, od 1377 w Małopolsce, od 1397 w Wielkopolsce, od 1437 na Mazowszu, od 1464 na kresach południowo-wschodnich; *S(z)tanc(s)law* od 1386 w Małopolsce; *S(z)tenc(s)law* od r. 1387 w Małopolsce; *Stanisława* od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1293 z Małopolski, od 1318 z Małopolski, od 1391 z Wielkopolski, od 1407 z Mazowsza, od 1310 z Pomorza Gdańskiego, od 1482 z kresów południowo-wschodnich; *Stanisz* od r. 1204 ze Śląska, od 1408 z Wielkopolski, od 1441 z kresów południowo-wschodnich, od 1405 z Małopolski; forma żeńska *Stanka* (obok takiej męskiej) od r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od 1342 z Małopolski; *Stanoch* od r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), od r. 1275 z Pomorza Gdańskiego; *Stanosz* od r. 1408 z Wielkopolski, od 1497 z kresów południowo-wschodnich. Knap 160 notuje imiona *Stanimir* i *Stanislav* z imieninami 7 V oraz żeńskie *Stanislava* – 9 VI; Majtan 89 odnotował imiona: *Stanimir*, *Stanislav*, *Stanislava*. Poparcia godne formy *Stanisz*, jak *Budzisz*, *Gromisz*, *Grzymisz*, *Mścisz*, *Sulisz*, i *Stachna*, jak *Dobrochna*. SNWPU podaje 2857 osób o nazwisku *Stanik*: 755 w woj. radomskim, 627 katowickim, 195 częstochowskim, 165 bielskim, 133 opolskim; 1684 *Stanisz*; 15 *Stanimir* w woj. gorzowskim; 9 *Stanimir*: po 4 w woj. koszalińskim i opolskim, 1 katowickim; 12 *Stanisław*: 3 w woj. katowickim, po 2 skierniewickim i wałbrzyskim; 4 *Stanisława*: 2 w woj. katowickim, po 1 olsztyńskim i sieradzkim oraz wiele pochodnych i pokrewnych.

Stoigniew, Stojgniew, Stoislawa, Stosław i podobne

SIW podaje 13 mężczyzn noszących imię *Stoigniew*; 10 *Stojgniew*; 5 *Stosław*: 3 w woj. pilskim, po 1 leszczyńskim i wrocławskim; 1 *Stocław* w woj. katowickim odkształcone przez nawiązanie do imienia *Przeclaw*, *Rocław* (odnotowuje *Wykaz*), *Wacław*; 1 kobietę o imieniu *Stoislawa* w woj. szczecińskim i 1 *Stojka* w woj. bielskim. SSNO V 210-214 potwierdza imiona: *Stojek*, *Stojko*, *Stojk* od XII w. na Śląsku, od 1380 w Małopolsce, od 1392 w Łęczyckiem; *Stoigniew*, od r. 1136 w Wielkopolsce (*Bulla gnieźnieńska*), od 1177 na Śląsku, od 1247 w Wielkopolsce; *Stogniew* od r. 1408 w Małopolsce, od 1414 na kresach południowo-wschodnich, od 1301 w Wielkopolsce, od r. 1423 na

Mazowszu, od r. 1460 na kresach północno-wschodnich; *Stoj(i)sław* od r. 1145 w Wielkopolsce, od 1219 na Pomorzu Zachodnim, od ok. 1265 w menologium norbertanów wrocławskich; *Stosław* od r. 1394 w Wielkopolsce, od 1235 na Pomorzu Zachodnim; *Stoj(i)sława* od r. ok. 1439 ze Śląska; *Stojka* z r. 1449 i z r. 1434 z Małopolski; *Stomir* z r. 1177 ze Śląska; *Stosz* od r. 1338 z Wielkopolski, od 1339 ze Śląska, od 1399 z Wielkopolski, od 1478 z Wielkiej Marchii i inne, por. Mal 115.

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe: w I członie występuje czasownik *stać*, starop. *stojąć*, w II rzeczowniki: *gniew*, *mir*, *sława*. J. Bubak (KNI 286) opracował imiona (nie zamieścił ich jednak w *Wykazie*, nieujęte zatem przez W. Kupiszewskiego): *Stoigniew* z imieninami 27 XI, *Stoimir* – 7 V, *Stoisław* i *Stoisława* – 22 VII i z informacją, że imię *Stoisław* nosił Stosław Łaguna (1833-1900), historyk, profesor Uniwersytetu w Petersburgu. Kupis 258 – 259 opracował imiona *Stojgniew* z imieninami 27 XI, *Stojśław* – 21 VII, *Stojmir* – 2 XI.

Podane imiona ze względu na związek z czasownikiem *stać* i wahaniem co do pisowni typu *Stoimir* czy *Stojmir* nieczęsto były wybierane przez Polaków. Zdaniem prof. S. Rosponda skrótem omówionych imion jest nazwisko *Stosz*, błędnie odczytane *Stwosz*, jakie nosił słynny rzeźbiarz Wit Stwosz. Formę *Stosz*, utworzoną jak *Dobrosz*, *Miłosz*, *Sławosz*, warto by przywrócić.

SNWPU notuje 1740 osób o nazwisku *Stojek*: 433 w woj. kieleckim, 271 katowickim, 59 częstochowskim; 199 *Stojko*: 43 w woj. zamojskim, 21 katowickim; 122 *Stosz*: 93 w woj. katowickim, 17 opolskim i wiele pochodnych oraz pokrewnych.

Stojan, Stojanka, Stojka

SIW podaje 24 *Stojan*; 1 *Stojko* w woj. warszawskim; 1 *Stoyan* w woj. wrocławskim; 3 kobiety noszą imię *Stojana* w woj. jeleniogórskim; 6 *Stojanka*. SI 250 notuje imię *Stojan* w jęz. pol., biał., biał., cz., mac., ros., u Serbów, słow., słwn. i ukr.; *Stoianos* w nowogr., *Sztóján* węg.; *Stojano* we wł.; forma żeńska *Stojana* występuje w sch. i słow. SSN0 V 209 dokumentuje imię *Stojan* od r. 1244 na Mazowszu, z r. 1353 z kresów północno-wschodnich, od r. 1362 z Małopolski, od r. 1455 z kresów południowo-wschodnich, z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Stojanka* z r. 1444.

Podstawowe męskie imię *Stojan* jest pochodzenia miesłowowego, wywodzi się od dawnego *stojąć*, jak *Bojan* od dawnego *bojać*; *Stojanka* jest regularną formą żeńską utworzoną za pomocą przyrostka *-ka*. Imiona te używane bywają często u Słowian południowych, jak to wynika także z SI (zob. wyżej). J. Bubak (KNI 286) opracował imię *Stojan*, umieścił je w *Wykazie*

(opracował zatem także W. Kupiszewski, Kupisz 144), ujął także Kupis 258 z imieninami 21 VII i interpretacją, że to forma skrócona od imion typu *Stojgniew*, *Domastoj*. Knap 160 ujęła również imię *Stojan* w osobne hasło z imieninami 7 V (jak Stanisław); podobnie Majtan 89 *Stojan* i *Stojana*.

SNWPU notuje nazwisko *Stojan* u 18 osób: 5 w woj. poznańskim, po 4 kaliskim i katowickim; 1 *Stojana* w woj. legnickim i wiele form pochodnych.

Strzeżysław, Strzeżysława

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Strzeżysław* w woj. bielskim i 4 kobiety noszące imię *Strzeżysława*: 2 w woj. pilskim, po 1 poznańskim i sieradzkim. SSNO V 230, 235 – 239 dokumentuje imiona: *Strzebor* z r. 1400 z Łęczyckiego; *Strzesław* od r. 1272 z Małopolski, od r. 1400 z Łęczyckiego, z r. 1406 z kresów południowo-wschodnich, formę żeńską *Strzesława* z r. 1315 z Małopolski; *Strzesz* lub *Strzeż* od r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), od r. 1204 ze Śląska, od 1224 z Pomorza Zachodniego, od r. 1338 z Małopolski, od r. 1427 z Mazowsza; *Strzeżymir* z r. 1295 z Pomorza Gdańskiego; *Strzeżysław* z r. 1441 z Małopolski; *Strzeżysława* z XII w. ze Śląska i wiele innych zdrobnień, por. Mał 116, gdzie także *Strzeżywoj*, nienotowany w SSNO (por. także SEMot V; zapewne chodziło o imię *Strzedziwoj*, notowane w SSNO V 231 od r. 1281).

Są to staropolskie i staropomorskie imiona dwuczłonowe, w I członie występuje czasownik *strzec*, w II wystąpiły rzeczowniki *mir* ‘pokój’ i *slawa* oraz rdzeń czasownikowy *bor*, pochodny od scsowskiej podstawy *boriti* ‘walczyć’. J. Bubak (KNI 287) opracował imiona *Strzeżysław* z imieninami 2 I i 15 V oraz *Strzeżysława* – 5 II, nie zamieścił ich jednak w *Wykazie*, nie opracował zatem także W. Kupiszewski (Kupisz); Kupis 260 omówił imiona: *Strzesław* jako skrót imienia *Strzeżysław* z imieninami 2 I, *Strzeżymir* – 22 IV, *Strzeżysława* – 5 II, *Strzeżywoj* – 4 V.

SNWPU podaje 494 osoby noszące nazwisko *Strzeżek*: 254 w woj. warszawskim, 123 siedleckim, 67 radomskim; 10 *Strzeżesz* w woj. siedleckim; 40 *Strzeżyk* w woj. katowickim; *Strzeżysława* 0 (SNW nie notuje); 109 *Strzeżysz*: 59 w woj. warszawskim, 44 siedleckim, prawdopodobnie wiele innych również tutaj należy.

Sulibor, Sulimir, Sulimira, Sulislaw, Sulislawa i podobne

SIW podaje 1 mężczyznę o imieniu *Sulibor* w woj. piotrkowskim; 3 *Sulimir*: po 1 w woj. katowickim, radomskim i warszawskim; 14 *Sulislaw*; 1 *Sulio* w woj. warszawskim; 1 kobietę noszącą imię *Sulimira* w woj. wrocławskim; 23 *Sulislawa*. SI nie notuje. SSNO V 248-253 dokumentuje m. in. imiona:

Sulibor od r. 1312 z Pomorza zachodniego i z r. 1497 z głębi Polski; *Sulibrat* z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich; *Sulichna* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*); *Sulidziad* od r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), z r. 1065 z Mazowsza; *Sulik* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*); *Sulimiar* od r. 1174 z Pomorza Zachodniego; *Sulimir* z r. 1065 z Mazowsza, od r. 1394 z Łęczyckiego, od r. 1257 z Pomorza Gdańskiego; *Sulmir* z r. 1285 z Pomorza Gdańskiego; *Sulirad* z r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*); *Sulistaw* od r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), z XII w. ze Śląska, od r. 1228 z Małopolski, od r. 1294 z Nowej Marchii, od r. 1425 z Mazowsza, od 1233 z Pomorza Zachodniego; *Solistaw* z r. 1240 z Pomorza Zachodniego, od r. 1392 z Łęczyckiego; *Sulistawa* od r. 1228 z Mazowsza, z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, od r. 1303 z Małopolski, od r. 1394 z Wielkopolski; *Sulistryj* od r. 1136 z Wielkopolski, z r. ok. 1265 z menologium norbertanów wrocławskich, z r. 1200 z Pomorza Gdańskiego; *Sulisz* od r. 1136 z Wielkopolski, od r. 1124 z Pomorza, od r. 1204 z Mazowsza, od 1312 z Małopolski, od 1282 z Pomorza Zachodniego; *Suliwuj* od r. 1136 z Wielkopolski (*Bulla gnieźnieńska*), z r. 1218 z Mazowsza, por. Mal 116-117, gdzie także odnajdziemy rekonstruowane z n. wsi *Suligostów* w pow. opoczyńskim imię *Suligost*, nieistniejącej wsi *Sulistrasz* pod Strzyżewem – *Sulistrach*, *Sulizyrz*, dziś *Sulierz*, pow. ciechanowski – *Sulizyr*.

Są to staropolskie i staropomorskie dwuczłonowe imiona osobowe: w I członie występuje scsowski stopień wyższy *sulijb* ‘lepszy’ (według W. Taszyckiego) lub błr. *sulić*, ukr. *sulyti* ‘obiecować, przyrzekać’ (według zespołu SSNO), w II odnajdujemy rzeczowniki: *brat*, *dziad*, *gość*, *mir* ‘pokój’, *śława*, *strach*, *stryj*, *wuj*, *żyr*, przymiotnik *rad* oraz człon *-bor* powstały od scsowskiego czasownika *boriti* ‘walczyć’. J. Bukak (KNI 287) opracował imiona: *Sulibor* z imieninami 3 X, *Sulichna* – 17 X, *Sulimir* – 7 II, 30 X, *Sulirad* – 30 V, *Sulistaw* – 7 II, *Sulistawa* – 17 X.; w *Wykazie* zamieścił: *Sulibor*, *Sulimir*, *Sulirad*, *Sulistaw*, *Sulichna* i *Sulistawa* (znalazły się one także w opracowaniu W. Kupiszewskiego, Kupisz 144), zamieściłbym także *Sulisz* i *Sulosz*, utworzone jako *Dobrosz*, *Milosz*. Kupis 260-262 odnotowuje imiona: *Sulibor* – imieniny 17 XI, *Sulibrat* – proponuje 18 II, *Sulich* – propozycja 30 I, *Sulichna* – propozycja 30 I, *Sulidziad* – propozycja 8 VIII, *Sulimir* – 30 V, *Sulirad* – 23 VIII, *Sulistaw* – 7 II, *Sulistawa* – 17 X, *Sulistryj* – propozycja 10 VI, *Suliwoj* – 12 XII, *Suliwuj* – propozycja 11 V.

SNWPU podaje 10 osób o nazwisku *Suli*: po 5 w woj. konińskim i poznańskim; 775 *Sulich*: 234 w woj. warszawskim, 146 tarnobrzeskim, 58 elbląskim; 1984 *Suliga*: 440 w woj. kieleckim, 352 katowickim, 316 częstochowskim;

981 *Sulik*: 166 w woj. warszawskim, 63 skierniewickim; 2463 *Sulima*: 414 w woj. radomskim, 268 białostockim, 136 suwalskim, 102 gdańskim; 9 *Sulimir*: 6 w woj. jeleniogórskim, 2 radomskim, 1 kieleckim; 71 *Sulis*: 56 w woj. radomskim, 11 słupeckim, 3 warszawskim, 1 lubelskim; 231 *Sulisz*: 54 w woj. radomskim, po 38 rzeszowskim i tarnowskim i wiele innych pochodnych i pokrewnych.

Wykaz skrótów

- KIS – H. Fros, F. Sowa: *Księga imion i świętych*, t. I-IV, Kraków 1997-2000.
Knap – M. Knappová: *Jak se bude jmenovat?*, Praha 1978.
KNI – J. Bubak: *Księga naszych imion*, Wrocław 1993.
Kupis – B. Kupis: *Nasze imiona*, Warszawa 1991.
Kupisz – W. Kupiszewski: *Dlaczego Agnieszka a nie Ines? Wybierz imię dla swego dziecka*, Warszawa 1991.
Majtan – M. Majtán, M. Považaj: *Meno pre naše dieťa*, Bratislava 1985.
Mal – M. Malec: *Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych*, Wrocław 1971.
NMP – *Nazwy miejscowe Polski. Historia, pochodzenie, zmiany*, t. I-V, red. K. Rymut, Kraków 1996-2003.
NP – E. Breza: *Nazwiska Pomorzan. Pochodzenie i zmiany*, Gdańsk 2000, t. II 2002, t. III 2004.
Przyd – E. Breza: *Pochodzenie przydomków szlachty Pomorza Gdańskiego*, Gdańsk 1978.
SEMiG – *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, oprac. S. Rospond, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1984.
SEMot I – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych; część I: Odapelatywne nazwy osobowe*, oprac. A. Cieślíkowa przy współudziale J. Szymowej i K. Rymuta, Kraków 2000.
SEMot III – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych; część III: Odmiejscowe nazwy osobowe*, oprac. Z. Kaletowa przy współudziale E. Supranowicz i J. Szymowej, Kraków 1997.
SEMot V – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych; część V: Nazwy osobowe pochodzenia niemieckiego*, oprac. Z. Klimek, Kraków 1997.
SEMot VII – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych; część VII: Suplement*, red. A. Cieślíkowa, Kraków 2002.
SI – W. Janowowa, A. Skarbak, B. Zbijowska, J. Zbiniowska: *Słownik imion*, wyd. 2, Wrocław 1991.
SIW – *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, wyd. K. Rymut, Kraków 1995.
SSNO – *Słownik staropolskich nazw osobowych*, t. I-VII, pod red. W. Taszyckiego i M. Malec, Wrocław 1965-1987.

- SNWPU – *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. I-X, wyd. K. Rymut, Kraków 1992-1994.
- SNW – *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, edycja CD-Rom, Kraków 2001.
- Svob – J. Svoboda: *Staročeská osobní jména a naše přímení*, Praha 1964.
- Szew – *Polszczyzna stara i nowa*, red. Ł. M. Szewczyk, Bydgoszcz 2000.
- WU – *Wykaz urzędowych nazw miejscowości w Polsce*, t. I-III, Warszawa 1980-1982.

Symbol O w SNWPU oznacza formę z różnych względów niepewną.

Summary

Almost 50 names have been worked out from the alphabetical sequence N – S, not including the variants. In this study the author also took into consideration the names that are genetically hypocoristica, such as: *Przemek, Radek, Radosz, Sędzisz, Skarbisz, Sławek, Słowj, Sławosz, Świętochna*. The choice of names was decided on the basis of the Dictionary of the Names Contemporarily Used in Poland (*Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, SIW), published by K. Rymut in Kraków in 1995; historical certificates were taken from the Dictionary of the Old Polish Personal Names (*Słownik staropolskich nazw osobowych*, SSNO vol. I-VII), Wrocław 1965-1988. Names from the earlier part of alphabetical order was worked out in different studies (cf. footnote 5).

Edward Breza, emerytowany prof. zwyczajny Uniwersytetu Gdańskiego. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w r. 1958 w Krakowie; tytuł magistra filologii polskiej uzyskał w r. 1964 na WSP w Gdańsku, doktorat na Uniwersytecie Gdańskim (1972), tam też habilitację (1978). W okresie 1 X 1978-30 VI 1994 pracował także (na II etacie) w WSP w Bydgoszczy, najpierw na stanowisku docenta, potem prof. nadzw. i prof. zw.; w r. 2006 UKW nadał mu tytuł dra h.c. Prof. zwyczajny Bałtyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej (2003-2004), Gdańskiej Wyższej Szkoły Humanistycznej (od 2003) i Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie, Instytutu Filologiczno-Humanistycznego w Mławie (od 2004). Główne nurty zainteresowań naukowych wyznaczają: onomastyka (członek Międzynarodowego Komitetu Onomastycznego w Lowanium – Belgia, Komisji Onomastycznej KJ PAN w Warszawie i Komitetu Redakcyjnego „Onomasticów” w Krakowie), historia języka polskiego, zwłaszcza na Pomorzu, współczesna polszczyzna z kulturą języka, dialektologia z kaszubistyką (w tym: kaszubszczyzna literacka), wpływ łaciny na język polski, metodyka nauczania języka polskiego i kaszubskiego. Redaktor „Rocznika Gdańskiego” (1992-1996). Bibliografia jego prac obejmuje ponad 2200 pozycji (książkowych, artykułów, w tym także drobnych – gazetowych). Za książki: *Toponimia powiatu kościerskiego* (1974), *Gramatyka Kaszubska* łącznie z J. Trederem (1981) i *Nazwiska Pomorzan* (2001) otrzymał nagrodę Ministra.